

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΨΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
1928

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ — ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

Ε.Υ.Δ της Κ.ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΛΙΠΟΝΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

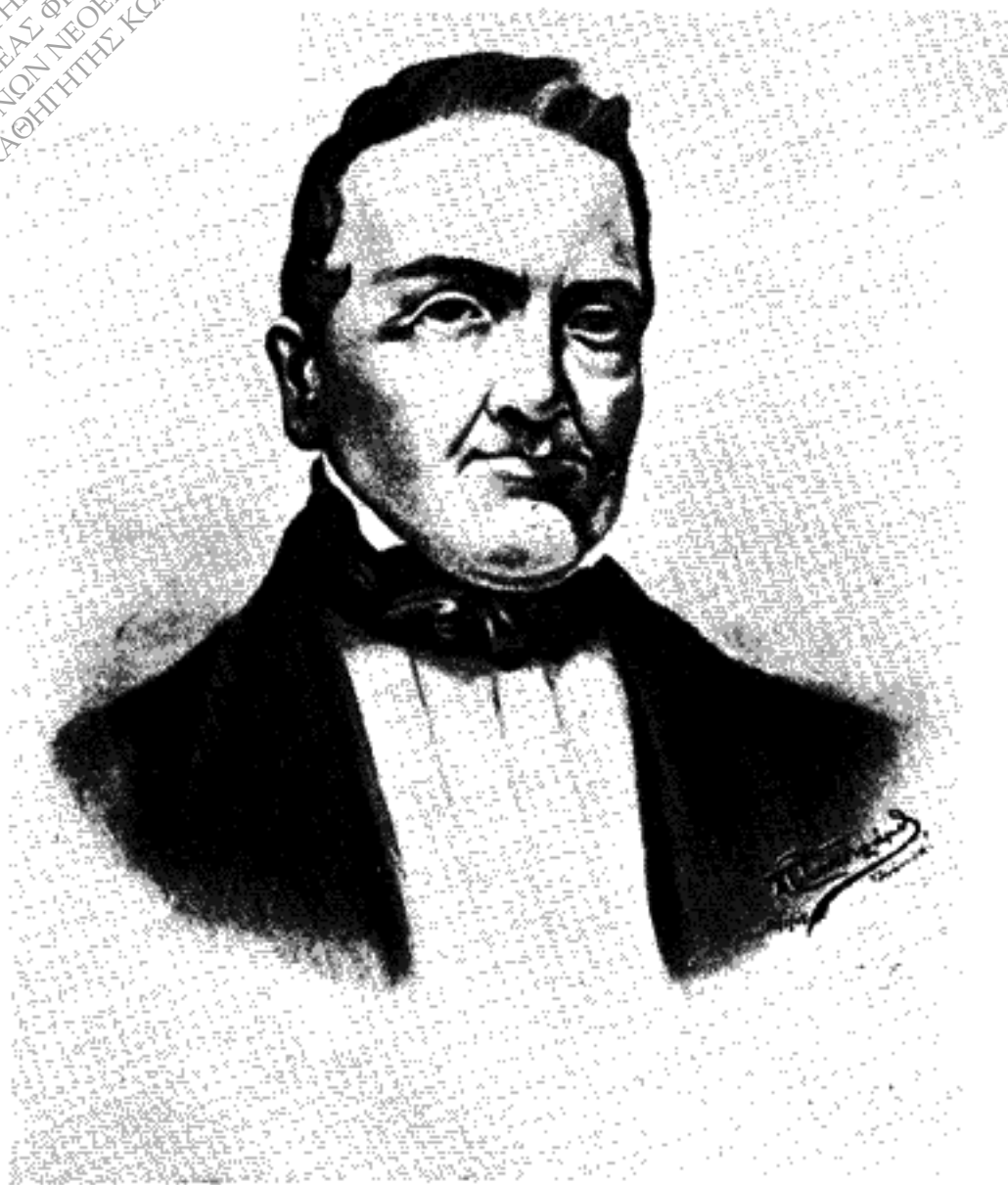
ΣΠΥΡΙΔΩΝ Π. ΛΑΜΠΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΗΡΟΠΟΛΕΙ 1928

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΤΩΝ „ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ“

Ε.Υ.Δ της Κ.ε.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΚΑΘΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.ε.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

1788—1869

«Τότε ἡ Ἑλλὰς θὰ νικήσῃ καὶ θὰ ἐπιβληθῆ,
«ὅταν τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν οἰκονομικῶν καὶ
«παραγωγικῶν αὐτῆς δυνάμεων ἔμπειρός τις
«τραπεζίτης». (Λόρδος Βύρων)

Ἴδου τί ἐκήρυσσε πρὸ ἑνὸς αἰῶνος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τοὺς Φιλέλληνας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Λόρδος Βύρων, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἠγωνίζετο νὰ ἐδραιώσῃ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀποκατάστασιν.

Τεσσάρων αἰῶνων πράγματι ὑπὸ βάρβαρον κατακτητὴν βίος καὶ οἱ διαρκεῖς καὶ μακροχρόνιοι πόλεμοι τῆς ἀνεξαρτησίας εἶχον καταστρέψει παντελῶς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας καὶ εἶχον στειρεύσῃ εἰς τόσον βαθμὸν τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς, ὥστε, «ὅταν ἐξεδιώχθῃ ὁ Τοῦρκος τῆς Ἑλλάδος», λέγει ὁ Γάλλος διπλωμάτης Lefeuivre Méaulle, «ἐνόμιζέ τις ὅτι οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἀπέραντον καταστροφὴν»¹. Ἡ Ἑλλὰς ὀλόκληρος παρουσίαζεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀπέραντον ἔκτασιν ἐρειπίων, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχε διέλθῃ κατ' ἐπανάληψιν ὁ ἄγονος ἄνεμος τῆς καταστροφῆς.

Αὐτὸς ὁ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγὼν ἐκινδύνευε νὰ ἀποτύχῃ ἐκ τῆς ἐλλείψεως οἰκονομικῶν μέσων, μὴ ἐπιτρεπούσης πλέον εἰς αὐτὴν τὴν συγκέντρωσιν στρατοῦ καὶ παρασκευῆν στόλου. Αἱ ἀποστελλόμεναι ἐπικουραὶ ἐκ τῶν φιλελληνικῶν κέντρων ὕλικῶς ἦσαν ἀσήμαντοι ἐν σχέσει μὲ τὰς ἐμφανιζομένας ἀνάγκας, καὶ ἠθικὴν μᾶλλον ἀρωγὴν παρείχον εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους, οἵτινες ἔβλεπον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν στρεφομένην ὑπὲρ αὐτῶν τὴν κοινὴν τῆς Εὐρώπης γνώμην.

Αἱ οἰκονομικαὶ ὁμῶς δυσχέρειαι ἐξηκολούθησαν καὶ μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν εἰσέπρατε. Τὰ ἐν Λονδίῳ συναφθέντα μικρὰ δάνεια εἶχον καταναλωθῆ διαρκούντος τοῦ ἀγῶνος. Πᾶσα παραγωγή εἶχε σταματήσει. Αἱ ἰδιωτικαὶ περιουσίαι, αἱ σχηματισθεῖσαι ἐκ τῆς ἀνθούσης ἐμπορικῆς

¹) Πρὸς. La Grèce économique et financière. Παρίσιος 1915 σελὶς 9—10.

ἡμῶν ναυτιλίας πρὸ τοῦ πολέμου εἶχον ἀφιερωθῆ ἕξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, τὰ δὲ ἑλληνικὰ σκάφη μετὰ δεκαετῆ πόλεμον εἶχον καταστῆ ἄχρηστα.

Λέγεται ὅτι ὁ Καποδίστριας καλέσας ποτὲ τὸν κεντρικὸν ταμίαν Κοντόσταυλον καὶ ζητήσας παρὰ τούτου πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου τοῦ Κράτους, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν.

— «Ἐν ἰσπανικὸν τάλληρον ὑπάρχει ἐν τῷ Ταμείῳ, Ἐξοχώτατε, καὶ αὐτὸ δὲν κατηναλώθη διότι ὑπάρχει ὑπόνοια ὅτι δὲν εἶναι γνήσιον».

Τοιαύτην οικονομικὴν κατάστασιν εὔρε πατήσας τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Ἡ νέα Ἑλλὰς δὲν εἶχεν οὔτε μίαν δημοσίαν ὁδόν, οὔτε ἐν δημόσιον οἰκοδόμημα, οὔτε ἐμπορικοὺς λιμένας, οὔδεμίαν ἐν γένει ἐκδήλωσιν οικονομικῆς ζωῆς¹.

Τὴν οἰκτρὰν ταύτην οικονομικὴν κατάστασιν ἤλθε νὰ ἐπανορθώσῃ ὁ Κερκυραῖος εὐπατρίδης, ἀντιλαμβάνεται δὲ τις ἀκόπως πόσον τὸ ἔργον του ἦτο δυσχερὲς ἐν μέσῳ τοιαύτης καταστροφῆς. Ἡ ἀγρία ὄμως δολοφονία του ἤλθε νὰ ἀνακόψῃ τοῦτο, τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ὁποίου ἀνέλαβε διὰ τῆς ἄκρας τιμιότητος, ἐπιχειρηματικότητος καὶ ἀδαμάστου ἐπιμονῆς ὁ ἰδρυτῆς καὶ πρῶτος Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Γεώργιος Σταύρου, ἀγωνισθεὶς νὰ θεμελιώσῃ ταύτην ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος καὶ καταστήσας ταύτην ἀληθῆ γίγαντα καὶ ρυθμιστὴν τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

* * *

Ὁ Γεώργιος Σταύρου, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ἐν τῇ διαθήκῃ του, γραφείσῃ ἕξ μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 2α Ἰανουαρίου 1788. Ὁ πατὴρ του Σταῦρος Ἰωάννου, ἐπιλεγόμενος καὶ *Τσιαπαλάμος*, μετερχόμενος κατ' ἀρχὰς τὸν ἔμπορον ἐν Βιέννῃ, ἦτο ἐκ τῶν διασημοτέρων ἐμπόρων τῶν Ἰωαννίνων, χρηματίσας προεστῶς τῆς πόλεως καὶ εἰσπράκτωρ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διακρινόμενος διὰ τὸ ἔντιμον καὶ φιλοδίκαιον τοῦ χαρακτῆρός του. Ἀπεβίωσε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως². Ἡ μήτηρ του, καλουμένη Μπαλάσιω, κατήγετο ἐκ τῆς οἰκογενείας Κερασάρη, μιᾶς τῶν καλυτέρων τῶν Ἰωαννίνων.

¹) «Τί εἶναι ἡ Ἑλλὰς; τόπος κατεστραμμένος ὑπὸ τεσσάρων αἰῶνων δουλείας καὶ πολλῶν ἐτῶν ἀναρχίας. Τὰ φυσικὰ πλούτη τοῦ τόπου δὲν δύνανται νὰ γονιμοποιηθῶσιν εἰ μὴ διὰ τῆς ἐργασίας· ἡ δὲ ἐργασία δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰ μὴ διὰ χρημάτων. Ποῦ δὲ ὁ μοχλὸς πρὸς εὐρεσιν αὐτῶν; Ἡ σύστασις Τραπεζῆς δυναμένης διὰ τῆς πίστεως νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ κεφάλαια.....» (Ἐπιστολὴ Καποδίστρια εἰς Γενεύην 18 Ὀκτωβρίου 1830).

²) «Ὅσο χρῆμα ἐμβαίνειν ἀπὸ βασιρικὰ δοσίματα, λέγει ὁ λόγιος Ἰωαννίτης Κ. Καζαντζῆς ἐν τῇ «Φωνῇ τῆς Ἠπείρου» (φύλλον 21 καὶ ἐπ.), ὄλο ἀπερνοῦσε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κύρ Σταύρου Τσιαπαλάμου. Ὅταν ἐσυναζούνταν ὄλα τὰ ἐπήγαινε μόνος

Ὁ Γεώργιος Σταύρου ἦτο πρωτότοκος ἢ τοῦλάχιστον πρεσβύτερος τοῦ ἀνταδέλφου αὐτοῦ Σωτηρίου θανόντος ἐν Ἀθήναις, ἐγκαταλείψαντος δὲ μίαν θυγατέρα, τὴν Φαιναρέτην Φούγκ, σύζυγον τοῦ Δανοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. Ἔσχεν ἐπὶ πλέον καὶ ἀδελφήν, ὡς ἀναφέρει ἐν τῇ διαθήκῃ του, καλουμένην Ἀλεξάνδραν, θανοῦσαν πρὸ τούτου, καὶ ἐτέραν Ἑλένην, σύζυγον Μελά.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ὁ Γ. Σταύρου εἰς τὴν ἐν Ἰωαννίνοις Μπαλάνειον Σχολὴν καὶ εἶτα εἰς τὴν Καπλάνειον, διευθυνομένην τότε ὑπὸ τοῦ ὀνομαστοῦ διδασκάλου τοῦ γένους Ἀθανασίου Ψαλλίδα. Τὰς σπουδὰς του συνεπλήρωσεν εἶτα ἐκπαιδευθεὶς ἐμπορικῶς εἰς Λύκειον ἢ Γυμνάσιον ἐν Βιέννῃ, ὅπου ἐξέμαθε καὶ τὴν Γερμανικὴν ¹.

* *

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, διῶδὼν ὁ πατήρ του ἐν αὐτῷ εὐφυΐαν καὶ ἀγχίνοιαν καὶ πλεονεκτῆματα τοιαῦτα ἅτινα ἀπαιτοῦνται πρὸς διεύθυνσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου, ἐγκατέλιπεν αὐτὸν διευθυντὴν τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων ἐν Βιέννῃ ἐπανελθὼν ὁ ἴδιος εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα τὸν ἐκάλουν ὑψηλότερα καθήκοντα. Ἐπέστρεψε δηλαδὴ εἰς Ἰωάννινα ὅπως ἀνακουφίσῃ τοὺς ὑπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ στεναζόντας χριστιανούς, ἔχων πρὸς τοῦτο βοηθὸν καὶ συμπράκτορα τὸν μεγάλως ἰσχύοντα παρὰ τῷ τυράννῳ γαμβρὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Νούτσον, μεθ' οὗ ἠδυνήθη πολλάκις νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ἀνθρωποφάγον ἐκαίνην τίγριν ἀπὸ τῆς λυσσωδούς ὁρμῆς κατὰ τῶν ἀπροστατευτῶν χριστιανῶν.

Διαμένων ἤδη ἐν Βιέννῃ ὁ Γ. Σταύρου δὲν ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὰς ὄλικὰς τοῦ ἐμπορίου ὑποθέσεις, ἀλλ' ἐμπορούμενος ὑπὸ ἀγνοῦ καὶ ζωηροῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος αἰσθήματος, ἐργάζεται μετὰ πολλῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἰδίως τοῦ Καποδίστρια, Κοραῆ, Γαζῆ καὶ Ἀλεξ. Βασιλείου εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος ².

του εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶ λέγων: «Ὡραε, αὐτὰ εἶναι Πασᾶ μου ὅ,τι ἐμαζεύσαμε φέτος ἀπὸ τοὺς ῥαγιαδὲς σου».

Ἀνέκδοτα περὶ τῆς εὐθύτητος τοῦ ἀκεραίου καὶ δικαίου χαρακτῆρος τοῦ πατρὸς τοῦ Γ. Σταύρου βλέπε παρὰ τῷ II. Ἀραβαντινῷ Ἱστορίᾳ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ σελίς 348—349 καὶ Ἀν. Γυῦδα, Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, τόμος Γ' σ. 217.

Ὁ πατήρ τοῦ Γ. Σταύρου ἀπέθανε κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1823.

¹) Τὴν Ἰταλικὴν καὶ Γαλλικὴν ἔμαθεν ἀργότερα εἰς Ἀθήνας. Ἐλάλει δὲ ὁ Γ. Σταύρου καὶ ἔγραφεν εὐχερῶς καὶ τὰς τρεῖς ταύτας γλώσσας. ●

²) Ἡ Ἱστορία οὐδὲν ἀναφέρει ἐὰν ὁ Γ. Σταύρου εἶχε μάθη τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας καὶ ὑπὸ τινος ἐμυήθη τὰ περὶ ταύτης.

«Παράξενον πρᾶγμα, μοὶ ἔλεγεν ὁ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πατεπιστημίῳ καθηγητῆς κ. Σωκράτης Κουγέας. Ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ πατρὸς τοῦ Γεωργίου Σταύρου βλέπει τις εἰς τοὺς πρὸς τοὺς ἐν Ἰωαννίνοις ἐμπόρους τῆς Βιέννης ἐπιστολάς του διαφόρους

Ὅτε τὸ πρῶτον ὑψώθη ἐν Βλαχία ἢ Σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Γ. Σταύρου ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς τὴν χώραν ταύτην, θέτων ἑαυτὸν

»πληροφορίας περὶ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀνεξαρτησίας, οὐδαμοῦ ὁμοῦ εἰς ταύτας γίνεται λόγος περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας!«

Πληροφορηθέντες οὖν ὁ αὐτὸς καθηγητὴς προετοιμάζει εἰδικὴν πραγματείαν περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Γ. Σταύρου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην εὐρεσκομένων ἀρχείων τοῦ Σταύρου Ἰωάννου ἐζητήσαμεν παρὰ τούτου πληροφορίας περὶ τοῦ Γ. Σταύρου περιεχομένας εἰς τὸ ὡς εἴρηται ἀρχεῖον καὶ σχετικὰς μὲ τὴν πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα κάθοδόν του.

Ὁ κ. Σ. Β. Κουγέας εὐηρεστήθη ὅπως μᾶς παράσχη ταύτας διὰ τῆς κατωτέρως ἐπιστολῆς ἣν δημοσιεύομεν ὀλόκληρον, ἐκφράζοντες συγχρόνως καὶ δημοσίᾳ τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας πρὸς τὸν σεβαστὸν κ. Καθηγητὴν.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Σ. Β. Κουγέα ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἀθῆναι 25 Νομβρίου 1928

Ἀξιότιμε κύριε Ν. Πατσέλη

Ἀποκρινόμενος εἰς τὸ ἐρώτημά σας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ὅτι ἐκ τοῦ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην ἀποκειμένου ἐμπορικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ Ἀρχείου τοῦ Σταύρου Ἰωάννου, τὸ ὁποῖον κατατάξας ἔχω ὑπὸ μελέτην διὰ παρασκευαζομένην εἰδικὴν πραγματείαν μου, δὲν ἐξάγονται πολλαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς προελλαδικῆς οὕτως εἰπεῖν δράσεως τοῦ Γεωργίου Σταύρου. Εἰς τὰ ἐμπορικὰ κατὰστικα τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐμπορευομένου πατρὸς, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 1790, οὐδὲν σημειοῦται περὶ τοῦ υἱοῦ Γεωργίου, ἐνῶ ποικίλοι ἐμφανίζονται λογαριασμοὶ ἀφορῶντες εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ Σταύρου Ἰωάννου. Οὐδεμία λ. χ. μνεῖα γίνεται πρὸς τὴν ἐν Βιέννῃ γυμνασιακῶν σπουδῶν τοῦ Γεωργίου, οὐδὲ περὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ἐκεῖ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν πίπτουσαν περὶ τὸ 1800, ἂν μὴ καὶ πρότερον.

Ἡ πρώτη καὶ παλαιοτάτη μνεῖα τοῦ Γεωργίου εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ πατρὸς του παρουσιάζεται, ἂν αἱ παρατηρήσεις μου εἶναι ἀκριβεῖς, τῇ 1812, ὁπότε ὁ Γεώργιος ἀγοράζει εἰς Βιένναν «μπερλάντι κόκκινον» τὸ ὁποῖον πωλεῖ ὁ πατὴρ του εἰς Ἰωάννινα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἀντὶ 6000 γροσίων. Ἐκτοτε παρακολουθοῦνται ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ καὶ ἴδια εἰς τὰς Κοπίας καὶ ἀλληλογραφίας τοῦ Σταύρου Ἰωάννου συνεχῆ τὰ ἴχνη τῆς κινήσεως καὶ τῆς διαμονῆς τοῦ Γεωργίου Σταύρου. Ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τῶν κέσων τοῦ 1820 οὗτος εὐρίσκειται ἐν Βιέννῃ. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1820 ἐγκαθίσταται δι' ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς Βουκουρέστι, ὅπου φαίνεται παραμείνας μέχρι τέλους τοῦ 1821. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1821 μεταβαίνει εἰς Σιμπίνι, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1822 διατρίβει εἰς Κρουστάτην, ἔπειτα δὲ ἐπιστρέφει εἰς Βιέννην, διότι ἐκεῖ εὐρισκόμενον τὸν προτρέπει ὁ πατὴρ του κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1823 νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Ἰταλίαν διὰ τραπεζικὰς ἐργασίας «διὰ τῆσον πολιτῶν» ὡς γράφει. Κατὰ τὸ ἔτος 1823 ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου Σταύρου εὐρισκόμενος εἰς Ἰωάννινα καὶ ὑφιστάμενος ὅλα τὰ δεινὰ τῆς πολιτορκίας, ταλαιπωρούμενος, ζημιούμενος καὶ πολυτρόπως δοκιμαζόμενος, γράφει πρὸς τὸν υἱὸν του μὲ παράπονον καὶ μὲ πολλὴν πικρίαν. Ἐπιτιμᾷ αὐτὸν διὰ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς δεινοπαθόντας οἰκείους του ἀδιαφορίαν, τὸν μέμφεται διὰ τὰς ἀδικαιολογήτους δαπάνας του καὶ «τὰ μεγάλα τραβήγματα» του ἀπὸ τὸ ἐν Βιέννῃ συνεταιρικὸν γραφεῖον καὶ τὸν συμβουλεύει συχνὰ νὰ προσέχη τὴν τιμὴν του καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ «κέρδιον» τοῦ ὁσηρίου. Ὁ θάνατος τοῦ ἀνησυχουμένου καὶ δυσπιστοῦντος πατρὸς ἐπελθὼν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1823, ἀναγκάζει τὸν υἱὸν Γεώργιον νὰ ἔλθῃ πλησίον τῆς οἰκογενείας του καὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1824 ἀναγγέλλει οὗτος τὸν ἐρχομὸν του. Αἱ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Σωτηρίου ἀποστέλλονται μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ 1824 εἰς

εις τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος. Μαιτωθέντος ὁμοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου μεταβαίνει εἰς Πετροῦπολιν, κληθεὶς πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ Καποδίστρια δι' ἔθνικὰς ὑποθέσεις, καταλιπὼν οὕτω τὰ συμφέροντά του καὶ ἐκτελέσας χάριν τῆς πατρίδος του δύσκολον καὶ πλήρη δυσχερειῶν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁδοιπορίαν.

Ἐκ Πετροῦπόλεως ἐπανῆλθεν ἀνύποπτος εἰς Βιέννην καὶ εἶτα εἰς Πίσαν, ἐνθα εὗρισκετο τὸ «Ἑλληνικὸν καλούμενον Διευθυντήριον», συνεννοούμενος καὶ συνεργαζόμενος ὑπὲρ εὐδοώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου, τοῦ πρῶτον ἡγεμόνος ταύτης Καρατζᾶ, τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου καὶ διαφόρων πάσης τάξεως Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων. Αἰσθανόμενος ὁμοῦ οὗτος, ὅτι θὰ ἦτο ὄφελιμώτερος κατερχόμενος εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα καὶ λαμβάνων ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα, κατῆλθεν ἐκ Πίσσης τὸ 1824, οὐχὶ ὁμοῦ μὲ κενὰς τὰς χεῖρας καὶ ὡς ἀπλοῦς θεατῆς, ἀλλὰ φέρων ὄπλα καὶ πολεμφοδία ἅτινα διένειμεν εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους.

..

Ὀλίγον μετὰ τὴν κάθοδόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσλαμβάνεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως, τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος 1825 ἐπὶ τῆς κατὰ τοῦ Ἰμπραῆμ πασαῖ ἐκστρατείας διορίζεται γενικὸς ταμίας τοῦ τότε προέδρου τοῦ ἐκτελεστικοῦ Γεωργίου Κουντουριώτη, τοῦτο δ' ἦτο ὑπηρεσία ἀπαιτούσα τιμιότητα καὶ δεξιότητα οὗ τὴν τυχοῦσαν. Ὁ Γ. Κουντουριώτης ἠγάπα καὶ ἐξετίμα ἰδιαιτέρως τὸν Γ. Σταύρου, ὅπως καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος ἐσέβετο τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐχρησίμευε μόνον ὡς ταμίας εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἰμπραῆμ ἐκστρατείαν, ἀλλὰ καὶ ὡς σύμβουλος εὐθύφρων καὶ συνετός.

Τὰς ἀρετάς του ταύτας ἐκτιμήσαντες οἱ συμπατριῶταί του Ἠπειρώται, ἐξέλεξαν τοῦτον ἀντιπρόσωπόν των εἰς τὴν ἐν Ἐρμιόνη τῶν Ἑλλήνων Ἐθνοσυνέλευσιν, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ὁποίας ἐλάμβανε τακτικώτατα μέρος¹⁾. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν μάλιστα τῆς 3 Μαρτίου 1827,

---

Βιένναν, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους ἐκείνου εἰς Φλωρεντίαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑταιρίας Morelliet Giantini. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1824 ὁ Γεώργιος Σταύρου εὗρισκεται εἰς Λιβόρνον, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1825 καὶ ἐφεξῆς εἰς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαὶ τοῦ ἀδελφοῦ του διευθύνονται εἰς Ναύπλιον, εἰς Ἐρμιόνην, εἰς Πόρον, εἰς Σῦρον καὶ ἀλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος μέσφ διαφόρων ἐπισήμων προσώπων.

Μετὰ πάσης πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν σας ἐκτιμήσεως

Σ. Β. Κουγέας

¹⁾ Ἡ πρώτη συνεδρίασις τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς ἣν εὗρισκομεν ἐγγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ Γ. Σταύρου ὡς πληρεξουσίου εἶναι ἡ προκαταρκτικὴ τῆς ἐν Ἐρμιόνη τῆς 18 Ἰανουαρίου 1827 (Α. Μάμουκα: Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος τόμος ἕκτος σελίς 65).

προεδρεύοντος τοῦ Γεωργίου Σισίνη, διορίζεται παρὰ τῆς ἐν λόγῳ Συνελεύσεως μέλος τῆς ἐπὶ τοῦ Πολιτεύματος δωδεκαμελοῦς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Γ. Σταύρου ἀντιπροσώπευσεν ἐπίσης τὴν Ἡπειρον καὶ εἰς τὴν ἐν Ἄργει Ε' τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν μετὰ τοῦ Κ. Ράδου καὶ Α. Τσακάλωφ¹.

Ἀπετέλει ἐπὶ πλέον μέλος τοῦ τμήματος τῶν Οἰκονομιῶν τοῦ Πανελληνίου ἤτοι συμβουλίου ὄπερ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς Βουλῆς τῆς 18 Ἰανουαρίου 1828 «θέλει μετέχει μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος τῶν ἔργων καὶ τοῦ ὑπευθύνου τῆς Κυβερνήσεως μέχρι τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως»².

Ὁ Καποδίστριας, κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγνώριζεν ὅτι πρὸς ἐδραίωσιν τῶν μεγάλων τραπεζιτικῶν καὶ οἰκονομολογικῶν αὐτοῦ ὀνείρων ἐπὶ ἀσαλεύτων βάσεων ἀπητείτο τραπεζιτικὴ μόρφωσις καὶ οἰκονομολογικὴ δεξιότης, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προσφέρῃ ὁ τότε ἑλληνικὸς κόσμος. Ἐγίνωσκεν ὁ Κερκυραῖος εὐπατρίδης ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχεν ἀνάγκην δεξιῶν χειριστῶν. Ἐστράφη ὁθεν οὗτος περίφροντις πρὸς ὄλας τὰς δυνάμεις αἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ θεμελιώσουν τὴν παρ' αὐτοῦ ὀνειροπολουμένην οἰκονομικὴν πολιτικὴν. Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσεν ὁ Καποδίστριας ὑπολογίζων, πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς χώρας ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ χάους εἰς τὸ ὁποῖον ἐπάλαιεν αὕτη, ἐπὶ τοῦ Γ. Σταύρου, μετὰ τοῦ ὁποίου ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω διετέλει ἀπὸ καιροῦ εἰς συνεργασίαν.

Ἐν ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων τοῦ Καποδίστρια ἅμα τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἰδρυσις τῆς «Ἐθνικῆς χρηματιστικῆς Τραπεζῆς»³, Τραπεζῆς οἰοῦναι τοῦ Κράτους, διότι ἠλπίζεν οὕτω ὅτι τὰ κεφάλαια θὰ συνέρροεν διὰ ταύτης εἰς τὸ κενὸν δημόσιον Ταμεῖον καὶ θὰ ἀνεκούφιζον τὰς πολλαπλᾶς καὶ ἐπειγούσας ἀνάγκας τοῦ Κράτους, διοχετευόμενα εἶτα ἐκ

¹) Γενικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος ἀρ. 3 τῆς 13 Ἰανουαρίου 1832.

²) Τὸ Πανελλήνιον διηρεῖτο εἰς τρία τμήματα: τῶν Ἐσωτερικῶν, Στρατιωτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν, ἐκάστου τμήματος ἀποτελουμένου ἐξ ἑνὸς προβούλου ὡς προέδρου καὶ δύο μελῶν. Κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 23 Ἰανουαρίου 1828 ὁ Γ. Κουντουριώτης διορίζεται πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ὁποίαν προστίθενται ὡς τακτικὰ μέλη διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 29 Μαρτίου 1828 δημοσιευθέντος διὰ τοῦ ἐπ' ἀρ. 22 τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ Ἄλέξ. Κοντόσταυλος καὶ Γ. Σταύρου. (Ἔστια 6 Ἀπριλίου 1880 ἀρ. 223 σελίς 210).

³) Προνομιούχος Τράπεζα ἐπὶ τριάκοντα ἔτη μετὰ ὑποκαταστημάτων καὶ κεφαλαίου 28.000.000 δραχ. καὶ δικαιώματος ἐκδόσεως γραμματίων τῷ φέροντι μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 28 ἑκατ. δραχ. καὶ ἀξίας οὐχὶ κατωτέρας τῶν δραχ. 25 Ἡ τράπεζα αὕτη διελύθη ταχέως ἕνεκα τῆς μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια ἐπικρατησάσης ἐν τῇ χώρᾳ ἀναρχίας. Γὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς ταύτης βλέπε ἐν τῷ ἔργῳ Δ. Ζωγράφου Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας τόμος Β', σελίς 246--276.

τούτου εις τὸν πάσχοντα πληθυσμόν. Διευθύνται τῆς Τραπεζῆς ταύτης διωρίζοντο κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ἀπὸ 2ας Φεβρ. 1828 Πρ. Δ. «ὁ Πρόβουλος τοῦ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας ἐμήματος τοῦ Πανελληνίου μὲ δύο συνεργάτας διωρισμένους ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην». Τὸ διάταγμα τοῦτο ἠκολούθησε πρᾶξις τῆς ἐν Αἰγίνῃ Κυβερνήσεως ἀπὸ 3 Φεβρ. 1828 διὰ τῆς ὁποίας ὁ Πρόβουλος καὶ οἱ δύο συνεργάται του ἀποτελοῦν ἐπίσης τὴν ἐπὶ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ταμείου Ἐπιτροπὴν. Ἐχομεν οὕτω, ὡς βλέπομεν, τὸ 1828 τὸν Γ. Σταύρου διωρισμένον εἰς τὰς κάτωθι θέσεις, ἦτοι εἰς τὴν Χρηματ. Τράπεζαν, εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ταμείου, ἀποτελοῦντα ἐπὶ πλέον ὡς εἶδομεν μετὰ τοῦ Γ. Κουντουριώτου καὶ Α. Κοντοσταύλου καὶ μέλος τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανελληνίου σχηματιζούσης τότε εἶδος Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ¹.

Εἰς τὸν Γ. Σταύρου ἀνετίθετο ἤδη, ὡς βλέπομεν, εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν ἢ ἐποπτεία, διοργάνωσις, διαχειρίσις καὶ θεμελίωσις ὀλοκλήρου τοῦ Καποδιστριακοῦ Οἰκονομικοῦ Οἰκοδομήματος. Ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Κυβερνήτου ἦσαν ἀπολύτως δικαιολογημέναι ἐκ τῆς γενομένης ἐκλογῆς. Ὁ Γ. Σταύρου ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἀντάξιος τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ὅστις εὔρεν ἐν τῷ προσώπῳ του ὄχι μόνον εἰλικρινῆ φίλον, ἀλλὰ καὶ πολύτιμον σύμβουλον. Ἡ διοικητικὴ περὶνοια τοῦ Γ. Σταύρου κατεφάνη κατὰ τὴν δύσκολον ἐκείνην περίοδον καθ' ἣν αἱ δημόσιαι ἀνάγκαι ἐθεραπεύοντο πολλάκις διὰ τῆς προσωπικῆς πίστεως τῶν Κυβερνητῶν τῆς χώρας. Αἱ πρὸσοδοὶ τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν, ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, σφόδρα περιορισμέναι, δὲν συνέβαιναν ὁμοῦς τὸ αὐτὸ καὶ μὲ τὰς πρὸς θεραπείαν ἀνάγκας. Ἀπητοῦντο ὅθεν ἰχνηλάται δόκιμοι ἵνα ἀνεύρωσι τὰ ὄρια τῶν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν, περιστείλωσι ταύτας καὶ περιορίσωσι τὴν διάθεσιν τῶν δημοσίων πόρων. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψη τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν λογαριασμῶν τῶν δύο ὑπηρεσιῶν Οἰκονομίας καὶ «Χρηματιστικῆς Τραπεζῆς», τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὸν Καποδίστριαν τῇ 13 Ἰουλίου 1829, ὑπογεγραμμένων δὲ παρὰ τοῦ Α. Κοντοσταύλου, Γ. Σταύρου καὶ Ι. Κουντουμά, ἵνα ἴδῃ τὴν ἐπιμελημένην, εἰλικρινῆ, θετικὴν καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰς οἰκονομικὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἀντιλήψεως ἐργασίαν, ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς ὡς εἴρηται λογαριασμούς.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια (26 Σεπτεμβρίου 1831) ὁ Γ. Σταύρος ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπι-

¹) Μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα ὅτι μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Πανελληνίου ὁ Γ. Σταύρου προτάθη Γερουσιαστὴς ὑπὸ δύο Συνελεύσεων, ἐκρίθη ὁμοῦς ἀναγκαῖον νὰ ἐξακολουθήσῃ ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῆς, ἐν ᾗ ἐξεπλήρου μετὰ θερησκευτικῆς προσηλώσεως, εὐσυνειδησίας καὶ τιμιότητος τὰ καθήκοντά του.

τροπής ἐπὶ ἓν εἰσέτι ἑξάμηνον, ἦτοι μέχρι τέλους Μαρτίου 1832, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα δὲ ταύτην ὑπέγραψε καὶ τὸ ψήφισμα τῆς Ε΄ Ἐθνοσυνελεύσεως 4 Ἰανουαρίου 1832 τὸ ἀφορῶν τὴν ἔκδοσιν 1.000.000 χαρτονομισμάτων Φοινίκων ἔναντι ἀντικρυσμάτος τῶν Ἐθνικῶν κτημάτων¹.

Τὸν φόνον τοῦ Καποδίστρια ὁ Γ. Σταύρου ἐθεώρησεν ὡς ἓν τῶν μεγαλειτέρων ἑθνικῶν ἐγκλημάτων. Εἶχε γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἄνδρα καὶ ἤσθάνθη βαθύτατα ποῖον ἑθνικὸν κεφάλαιον ἀπώλεσεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἡ πατρίδος. Ζῶντος τοῦ Καποδίστρια ὁ Γ. Σταύρου ὑπῆρξεν εἰς τῶν προθυμοτέρων καὶ εἰλικρινεστέρων ὑπαλλήλων τοῦ καθεστῶτος ἐκείνου, μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του ἀπὸ τοὺς πιστοτέρους θιασώτας καὶ θαυμαστάς τῆς μνήμης του, τῆς διανοίας του, τοῦ ψυχικοῦ του μεγαλείου καὶ τῶν παραδόσεων ἃς κατέλειπεν οὗτος εἰς τὴν ἀπορφανισθεῖσαν πατρίδα.

••

Ἡ εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις τοῦ Ὀθωνος εὗρε τὸν Γ. Σταύρου ἰδιοτεύοντα, ἵνα ἐν πλήρει ἀνεξαρτησίᾳ ἐξυπηρετῇ σκοπιμώτερον τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, φιλοδουξῶν νὰ συνεχίσῃ τὸ οἰκονομικὸν ἔργον τοῦ Κυβερνήτου, ἀπὸ τὰς παραδόσεις, τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς εὐγενεῖς παλμούς τοῦ ὁποίου εἶναι ἐμπνευσμένος, οὗ τινος ὁμως δὲν ἔχει οὔτε τὸ πολιτικόν, οὔτε τὸ δημιουργικὸν καὶ διπλωματικὸν ἀνάστημα. Ἡ τότε Διοίκησις αἰσθανομένη τὴν ἀνάγκην τοῦ Γ. Σταύρου ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν ἀφ' ἑτέρου νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς θυσίας ἃς οὗτος ὑπέστη διὰ τὰς πολλαπλᾶς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του, διορίζει τοῦτον Ἐλεγκτὴν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Συναισθανομένη ὁμως αὕτη τὸ ταπεινὸν καὶ εὐτελεῖς τῆς θέσεως δι' ἄνδρα φέροντα ἄλλοτε τὰ βάρη καὶ τὰς εὐθύνas ἀξιώματος ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ Ὑπουργικόν, ἐρωτᾷ τὸν Γ. Σταύρου ἕαν εἶναι εὐχαριστημένος ἐκ τῆς θέσεως ταύτης:

— «Δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμὲ νὰ προσδιορίσω τὴν κατάλληλον θέσιν, »ἀπαντᾷ οὗτος, ἀλλ' εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Εἰς ἐμὲ ἐπιβάλλεται τὸ καθῆκον »νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα»². Ἀπάντησις ἣν πρέπει νὰ ἐνστερνισθῶσι καὶ ἐφαρμόσωσι κατὰ γράμμα πάντες οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ τῆς σήμερον.

Ὁ Γεώργιος Σταύρου εἰσελθὼν οὕτω ἐκ νέου τὸ 1835 εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ καταλαβὼν θέσιν ἀναπαυτικωτάτην καὶ ἔντιμον δὲν αἰσθάνεται τερματιζόμενον τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον οὔτε τὸ στάδιόν του τετελεσμένον καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸν ἄνετον αὐτὸν βίον μετὰ τόσας κακουχίας καὶ κινδύνους³. Ὀνειροπολεῖ τὴν πολιτικὴν σταδιοδρομίαν τῆς

¹) Γενικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος ἀρ. 6 τῆς 23 Ἰανουαρίου 1832. Περὶ τοῦ χαρτονομίσματος τῶν Φοινίκων βλέπε Σ. Λάμπρον: Μικταὶ σελίδες σελίς 654—664.

²) Ἐπιπέδειος Ἀρχιμανδρίτου Σωκράτους Κολιάτσου σελ. 11.

³) Ἦτο τότε 50 ἔτων καὶ ἐλάμβανε μισθὸν 200 δρχ. μηνιαίως.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΚΑΘΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.ε.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ἀπελευθερωλείσης Ἑλλάδος, ἐπὶ στερεῶν πιστωτικῶν θεμελίων, ἀποβαίνων οὕτω συνεχιστῆς τοῦ Καποδιστριακοῦ ἰδεώδους. Ἐκτιμῶν ὁ Γ. Σταύρου τὴν εὐφυΐαν καὶ ἐπιμονὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ αἰσθάνεται τὸν πόθον ὅπως παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ λαοῦ τούτου συγκεντρωθῶσιν οἰκονομικαὶ δυνάμεις ἱκαναὶ νὰ τὸν ἐνισχύσουν καὶ τονώσουν εἰς τὰς πλουτοπαραγωγικὰς ἐργασίας του. Αἰσθάνεται ἐνδόμυχον τὴν ἀνάγκην δημιουργίας πιστωτικοῦ ὀργανισμοῦ δυναμένου ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐπωφεληθῇ ἀπὸ τὰ πλουτολογικὰ καὶ ἐπιχειρηματικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀφ' ἑτέρου νὰ καταστῇ οὗτος τοσοῦτον ἰσχυρὸς ὥστε νὰ ἐκμηδενίζη ἢ τοῦλάχιστον ἐξουδετεροῖ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπιζεν ἡ νεόπλαστος τότε ἑλληνικὴ κοινωνία. Ὑπάλλληλος ἤδη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου δὲν παύει διατελῶν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ Ἐυνάρδου, μετὰ τοῦ ὁποίου αἱ σχέσεις γίνονται συχνότεραι μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Κυβερνήτου. Μελετῶν ἀδιαλείπτως καὶ μὲ ὄμμα ζωηρὸν καὶ ἀπαθὲς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας καὶ γνωρίζων ἐπικειμένην τὴν ἴδρυσιν τῆς Τραπεζῆς¹ διατηρεῖ ἐνήμερον τὸν φιλέλληνα Ἐυνάρδον μετὰ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται εἰς συνεχῆ ἀλληλογραφίαν². Ὁ τελευταῖος οὗτος φιλοδοξῶν νὰ προσφέρῃ εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ νέας θετικὰς τοιαύτας θέτει εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Γεωργίου Σταύρου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Ρενῆ³ τὰ διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπεζῆς προωρισμένα κεφάλαια⁴ ὅπως θέσῃ ταῦτα εἰς κυκλοφορίαν καὶ δοκιμάσῃ ἂν ὁ τόπος εἶναι ὄριμος διὰ τραπεζιτικὰς ἐργασίας καὶ προπαρασκευάσῃ οὕτω βαθμιαίως τὸ πρὸς τοιαύτας ἐργασίας ἔδαφος.

Ὁ Γ. Σταύρου εἰσερχόμενος ἤδη, παρὰ τὴν ιδιότητά του ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου, εἰς τὴν τραπεζιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας, αἰσθάνεται σὺν

¹) Ἦτο μέλος τῆς ἐπὶ τῶν προετοιμασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἐπιτροπῆς (Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἀρ. 9 τῆς 27 Ἀπριλίου 1841 σελ. 73).

²) Αἱ πρὸς τὸν Γεώργιον Σταύρου ἐπιστολαὶ τοῦ Ἐυνάρδου ἐξεδόθησαν γαλλιστὶ εἰς τόμον παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Εἰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εὐρίσκονται ἐπίσης καὶ ἀντίγραφα εἴκοσιν ἐπιστολῶν τοῦ Γ. Σταύρου εὐρεθειῶν ἐσχάτως, ἐποχῆς ὁμοῦς μεταγενεστέρας τοῦ 1841. Ὁ Ἐυνάρδος λαμβάνων ἐπιστολάς τοῦ Γ. Σταύρου καθίσταται ἐνήμερος ὄχι μόνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας τῶν ἀτομικῶν του ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶν σχετιζόμενον μὲ τὰς γενικωτέρας ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἴδρυσιν τῆς Τραπεζῆς.

³) Γάλλος ἐπιμελητῆς τῆς Οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, τὸν ὁποῖον ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλεν εἰς Ἑλλάδα κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Καποδίστρια πρὸς τὸν Ἐυνάρδον (Ἐπιστολὴ Καποδίστρια πρὸς Ἐυνάρδον 10 Νοεμβρίου 1830).

⁴) Ὁ Βαλαριώτης τὸ ποσὸν τοῦτο ὀρίζει εἰς δρχ. 500.000 (Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς σελ. 11) ὡς καὶ ὁ Λυκιαρδόπουλος. Ὁ Ἐυνάρδος ὁμοῦς καθορίζει τὰ εἰς Ἀθήνας διατεθειμένα κεφάλαιά του εἰς δρχ. 380.000 (Ἐπιστολὴ Ἐυνάρδου πρὸς Γ. Σταύρου ἐκ Γενεύης ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Νοεμβρίου 1841).

τῷ χρόνῳ ἐπιτακτικώτερον τὴν ἀνάγκην ταχείας ἐντάσεως τῶν προσπαθειῶν πρὸς Ἱδρυσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐξ ἑλληνικῶν κεφαλαίων. Ἡ εὐρεσις ὁμως τῶν κεφαλαίων τούτων τὸν βασανίζει νυχθημερόν. Ποῦ νὰ εὑρη πράγματι ταῦτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην; Τὸ χορηγηθὲν δάνειον τῶν 60.000.000 εἶχε σχεδὸν καταναλωθῆ, τὰ δὲ ἐν τῷ τόπῳ εὐρισκόμενα ἐλάχιστα χρήματα ἐτοκίζοντο πρὸς 20%—30% ¹. Ἡ ἔξωθεν ἀφ' ἑτέρου εἰσαγωγή τούτων ἀπῆτει ἐγγυήσεις, τὰς ὁποίας τὸ νεοσύστατον κράτος ἦτο ἀδύνατον νὰ παράσχη, διότι τὰ μὲν ἔθνικὰ λεγόμενα κτήματα ἦσαν ἤδη ὑποθηκευμένα εἰς τὰς ἐγγυητρίας τοῦ δανείου δυνάμεις, τὰ δὲ ἔσοδα αὐτοῦ μηδαμινὰ καὶ μόλις ἐπαρκοῦντα εἰς τὸ τρίτον τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων δαπανῶν, τῶν λοιπῶν καταβαλλομένων ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ τελευταίου δανείου. Ἐκ τῶν μοναστηριακῶν ἀφ' ἑτέρου κτημάτων τὰ μὲν εἶχον πωληθῆ εἰς ἐξευτελιστικὰς τιμὰς, τὰ δὲ εἶχον ἐνοικιασθῆ διὰ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Ὁ Γ. Σταύρου ὁμως παρ' ὄλα ταῦτα δὲν ἀποθαρρύνεται καὶ δὲν παύει καλλιεργῶν τὴν περὶ συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀνάγκην πρὸς ἐπούλωσιν τῶν οἰκονομικῶν πληγῶν τῆς χώρας. Μόλις ὅθεν ἀντιλαμβάνεται, κατόπιν προπαρασκευῆς, τὸ ἔδαφος ὄριμον διὰ τραπεζιτικὰς ἐργασίας, προβαίνει μετὰ τοῦ Ἐυνάρδου εἰς διαβήματα παρὰ τῆ Ἑλληνικῆ Κυβερνήσει ὅπως, ἐκτὸς τῆς ἠθικῆς συνδρομῆς, συνδράμη καὶ ὕλικῶς τὸ ἔργον συμμετέχουσα διὰ χιλίων μετοχῶν. Οὗτω λοιπὸν κατηρτίσθη ὁ ἀπὸ 25 Ἰανουρίου 1836 νόμος «περὶ συστάσεως Ἐθνικῆς Τραπεζῆς σκοπούσης τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γεωργίας, Βιομηχανίας, τοῦ Ἐμπορίου καὶ Ναυτιλίας» ² καὶ ἐξεδόθη ὁ περὶ «Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος» νόμος τῆς 30 Μαρτίου 1841. Πρὸς ἐξεύρεσιν κεφαλαίων ὁ Γ. Σταύρου ἀποτείνεται ἐπὶ πλέον διὰ φίλων του εἰς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ὅπως παρέξῃ πρὸς τοῦτο εἰς τὴν ἑλληνικὴν μέρος

¹) Τὸ δάνειον τῶν 60.000.000 σνομολογηθὲν δυνάμει τῆς Συνθήκης τοῦ Λονδίνου 7 Μαΐου 1832 δὲν ἐξυπηρετήσε σπουδαίως τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους ὡς ἀνεμένετο. Ἐκ τῶν 60.000.000 ἐπραγματοποιήθησαν μόνον 57.239.040. Ἐκ τούτων πάλιν ἐκρατήθησαν 11.222.598 ὑπὲρ τῆς Τουρκίας διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, 1.215.947 ὑπὲρ τῆς Ρωσσίας διὰ προκαταβολὰς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, 333.333 ὑπὲρ τῆς Γαλλίας διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, 341.343 διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων 1824—25, 249.225 ὑπὲρ τοῦ Φιλέλληλος Ἐυνάρδου ἀπέναντι προκαταβολῆς του πρὸς τὸν Καποδίστριαν καὶ 14.167.283 ἐκρατήθησαν δι' ἔξοδα τοῦ Βαυαρικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας. Τὰ ὑπόλοιπα τέλος 32.496.682 ἐκρατήθησαν λόγῳ χρεωλυσιῶν καὶ λοιπῶν ἐξόδων τοῦ δανείου τούτου.

²) Ὁ νόμος οὗτος δὲν ἐξετελέσθη λόγῳ διαφωνίας τοῦ Ἄγγλου Τραπεζίτου Wright μὴ ἀποδεχθέντος τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου του Glass συμφωνηθέντας ὅρους, δηλώσαντος δὲ κατόπιν νέων διαπραγματεύσεων πρὸς τὸν ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος Σπ. Τρικούπην ὅτι «ἀνέβαλε νὰ προβῆ εἰς τὴν Ἱδρυσιν τῆς Τραπεζῆς, λόγῳ τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων».

τῶν παρ' αὐτῇ εὐρισκομένων λειψάνων τοῦ Ἑλληνικοῦ Δανείου. Ἀποτείνεται ἐπὶ πλέον εἰς τὸν Ἐϋνάρδον, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως δίδων τὸ καλὸν παράδειγμα ἐπέλθῃ ἀρωγὸς τοῦ σχεδιαζομένου ἔργου λαμβάνων ἀριθμὸν τινα μετοχῶν. Πρέπει νὰ ἀγνοῇ τις ἐνταῦθα τὸ σέβας καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἐϋνάρδου πρὸς τὸν Καποδίστριαν καὶ τὴν ἀφατον λύπην ἣν ἠσθάνθη οὗτος διὰ τὴν δολοφονίαν του, διὰ νὰ μὴ ἐκτιμήσῃ τὰς δυσχερείας τοῦ Γ. Σταύρου ὅπως πείσῃ τὸν Ἐϋνάρδον καὶ καταπνίξῃ τὴν λύπην του διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Κυβερνήτου καὶ βοηθήσῃ καὶ πάλιν τὴν Ἑλλάδα. Προσπαθεῖ τέλος νὰ πείσῃ τὴν Ρωσικὴν Κυβέρνησιν ὅπως πέμψῃ τὰ παρ' αὐτῇ ἐκκαθαρισθέντα καὶ παρακατατεθειμένα ἑλληνικὰ κληροδοτήματα Ζωσιμαδῶν, Καπλάνη καὶ λοιπῶν Ἑλλήνων τὴν καταγωγὴν ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἀνταλλαγῶσι ταῦτα διὰ μετοχῶν τῆς Τραπεζῆς ἢ κατατεθῶσιν ἐντόκως καὶ ἀναφαιρέτως παρὰ τῇ ἰδρυθείσῃ Τραπεζῇ.

* *

Ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἦτο πλέον πραγματικότης, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως δὲ ταύτης ἀρχεται τὸ εὐρὺ καὶ ἔνδοξον στάδιον καὶ ὁ πολύμοχος καὶ πολύφροντις βίος τοῦ ἰδρυτοῦ ταύτης Γεωργίου Σταύρου.

Τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα πρὸς λειτουργίαν τῆς Τραπεζῆς, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἡ δημοσίευσίς τοῦ σχετικοῦ νόμου. Ὁ βασιλεὺς ὅμως Ὀθων πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδιαλλάκτου ἐχθροῦ του Πάλμερστον δι' οἰκονομικὰ ζητήματα, ἐκ τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῶν διὰ τὸ δάνειον τῶν 60 ἑκατομμυρίων ὑποχρεώσεων τῆς Ἑλλάδος, διήρχετο κρίσιμους στιγμὰς. Ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατάστασις ἀφ' ἑτέρου, ἡ κρητικὴ ἐπανάστασις, ὁ ἐσωτερικὸς σάλος ὑποδαυλιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐφημερίδων ἀπαιτουσῶν συνταγματικὰς ἐλευθερίας, αἱ περὶ τῶν οἰκονομικῶν ἀπαιτήσεως τῶν Δυνάμεων, αἱ ραδιουργίαι τοῦ Λαίενος ἠνάγκασαν τὸν Ὀθωνα τῇ ὑποδείξει τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Lagrené νὰ ἀναθέσῃ τὴν πρωθυπουργίαν εἰς τὸν ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴν Ἀλέξ. Μαυροκορδάτον¹ ὅπως ἱκανοποιήσῃ τὸν ἀφηνιάσαντα ἀγγλικὸν ἐγωϊσμὸν καὶ περιστείλῃ τοῦτον εἰς τὰ ὄρια τῆς εὐπρεπείας ἅτινα εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ ὑπερβῆ. Ἐν ἀναμονῇ λοιπὸν τοῦ νέου πρωθυπουργοῦ καὶ λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς ἱκανότητος, πείρας, μορφώσεως καὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν καὶ πνευματικῶν ἀρετῶν τοῦ Μαυροκορδάτου ἐκρίθη σκόπιμον ὅπως ἅπασα ἡ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐργασία ἢ σχετικὴ μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τεθῇ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον, τὴν μελέτην καὶ τὴν κρίσιν τοῦ ἀναμενομένου νέου πρωθυπουργοῦ. Ἡ καθυστέρησις ὅμως αὕτη τῆς δημοσιεύσεως τῶν Τρα-

¹) «Ὁ αἰώνιος ἱατρὸς τῶν πολιτικῶν ἀποριῶν» κατὰ τὸν Δραγούμην· βλέπε «Ἱστορικαὶ Ἀναμνήσεις».

πεζιτικῶν νόμων ἀποδίδεται παρὰ τῆς ἀντιπάλου μερίδος εἰς τὸν Γεώργ. Σταύρου. Τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποφάσεως πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἐν λόγῳ νομοθετημάτων λαμβάνουσα ὡς πρόφασιν ἢ μερὶς αὕτη ψέγει δριμύτως τὸν Γ. Σταύρου προσωπικῶς μὲ ἀνευλάβειαν μάλιστα πρὸς τὴν ιδιότητά του ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου «ὡς μισθωμένον δι' ἀδρουῦ μισθοῦ » ἀπὸ τὸ Δημοσίον διὰ νὰ μετέρχεται ἐπιχειρήσεις τοκιστικὰς» καὶ φοβούμενον μήπως διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς «χάσῃ τὸ » ἔρμαιον τοῦ πλουτισμοῦ του, τοὺς μαστοὺς τῆς εὐημερίας του» ὅτι «ἐργαζόμενος εἰς τὴν προεξοφλητικὴν Τράπεζαν τοῦ Ἐυνάρδου ὠφελεῖται » πρὸς 1 1/2 % ἐπὶ κεφαλαίου ἐκ δρχ. 800.000 σχεδόν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ » 1840 ἔδειξεν ὠφέλειαν πρὸς 11 1/4 %. Ὅτι ἡ σύστασις τῆς Τραπεζῆς » ἀντίκειται εἰς τὰ τοκογλυφικά του συμφέροντα τῆς ἐπ' ὄνοματι τοῦ » φιλέλληλος Ἐυνάρδου ἐνεργουμένης κερδοσκοπίας. Ὅτι «ἐντεταλμένος » τὴν διαχείρησιν τῶν χρημάτων τοῦ Ἐυνάρδου κερδοσκοπεῖ ἐπὶ τοῦ » συναλλάγματος, προαγοράζων τὸ ὑπάρχον ἐν τῇ ἀγορᾷ εἰς χαμηλὴν τιμὴν » διὰ νὰ τὸ διαθέσῃ βραδύτερον εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς ὑψηλοτέραν τιμὴν, » ἀποκομίζων εἰς ὄφελός του τὴν προκύπτουσαν διαφορὰν».

Εἰς ὅλας ὁμοῦ τὰς συκοφαντίας ταύτας ὁ Γ. Σταύρου κωφεύει καὶ οὐδὲν ἀπαντᾷ. Παλαίει ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν πολλαπλῶν ἀντιδράσεων, ἐργάζεται ἀθορύβως βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Regny, κρατῶν δὲ ἐνήμερον πασῶν τῶν κινήσεών του τὸν ἐν Ἑλβετίᾳ Ἐυνάρδον. Βλέπει ὅτι τὸ μέλλον νὰ συστηθῇ ἴδρυμα εἶναι τοσαύτης σπουδαιότητος διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος, ὥστε νὰ ἀξίξῃ τὴν ἀφοσίωσιν τὴν ὁποῖαν δεικνύει πρὸς θεμελίωσίν του ἐπὶ ἀκλονήτων βάσεων. Κατόπιν ὁμοῦ δημοσιεύσεως ἐπιστολῆς τοῦ Γρηὺν πρὸς τὸν ἐν Ἑλβετίᾳ Ἐυνάρδον¹ θιγούσης τόσο τὸν Regny ὅσον καὶ τὸν Γ. Σταύρου τὸν ὁποῖον καλεῖ τοκογλύφον ὡς «κρυφίως καὶ πλαγίως ἐκπιέζοντα ἐκ τῶν δυστυχούντων αἰσχροῦς προσθήκας τόκου, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος δανειστής² διὰ τοὺς σκοποὺς του παν» δήμως προσδιώρισεν», ἐπωφελούμενος δὲ καὶ τῆς ἐγκρίσεως τῶν περὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νόμων, ὁ Γ. Σταύρου λύει τὴν σιωπὴν του δημοσιεύσας τὴν κάτωθι διαμαρτυρίαν, ἐν ἣ μετ' ἀγανακτικῆσεως στιγματίζει τὴν κατ' αὐτοῦ συκοφαντίαν³.

«— Διὰ τῶν καιρικῶν προσπαθειῶν, λέγει, τῆς Α. Μ. τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως, ἢ τόσο παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμητῆ Τράπεζα δὲν » θέλει ἀργήσῃ νὰ συστηθῇ».

¹) «Ἀθηνα», ἔτος Γ' 1841, Ἀπρίλιος, φύλ. 807 σελίς 3385.

²) Ὑπονοεῖ τὸν Ἐυνάρδον.

³) «Ἀθηνα» ἔτος Γ' 1841 Ἀπρίλιος, ἀριθ. φύλλου 890 σελίς 3397.— «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος» Παράρτημα τοῦ ἀρ. 14 τῆς 13 Ἀπριλίου 1841 σελίς 59. Γ. Ζωγράφος: Ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τόμ. 2 σελ. 195.

«Χρεωστῶ νὰ ὁμολογήσω ὅτι κατὰ τὴν τριετίαν, καθ' ἣν διαχειρίζομαι τοκίζων πρὸς 8% τὰ εἰς ἐμὲ ἐμπιστευθέντα κεφάλαια τοῦ Φιλέλλη-νος Ἰπλότου κ. Ἐυνάρδου, ἐπληρώθην πάντοτε τακτικώτατα καὶ ἐνίοτε πρὸ τῆς προθεσμίας, καὶ ὅτι δὲν ἔκαμα κανὲν διαμαρτυρικόν· ἄς λάβουν τοῦτο ὡς παράδειγμα οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κεφαλαιοῦχοι διὰ νὰ μὴ ὑποπτευθοῦν ὅτι θέλουν διακινδυνεύσει τὰ χρήματά των εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων.

«Κηρύττων τοῦτο πρὸς τὸ Κοινὸν ὀφείλω συγχρόνως νὰ ἐκθέσω καὶ τὸ ἕξις πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς προσβληθείσης τιμῆς μου. Εἰς τὴν πρὸς τὸν κ. Ἐυνάρδον ἐπιστολὴν τοῦ κ. Γρῆν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν 807 τῆς ἐφημερίδος «Ἀθηνᾶς», περιέχονται ἐκφράσεις τινὲς τείνουσαι νὰ ἐμπνεύσουν τὴν ὑποψίαν ὅτι οἱ διαχειριζόμενοι τὰ χρήματα τοῦ κ. Ἐυνάρδου λαμβάνουν πλαγίως προσθήκην τόκου ἐπέκεινα τοῦ παρὰ τοῦ κ. Ἐυνάρδου προσδιορισθέντος πρὸς 8%· ἐπειδὴ λοιπὸν διαχειριστῆς τῶν χρημάτων τοῦ κ. Ἐυνάρδου εἶμαι ἐγώ, κηρύττω πανδήμως ὅτι ποτὲ δὲν ἔλαβον τόκον οὔτε λεπτὸν ἐπέκεινα τῶν 8% καὶ προσφέρω ἀμοιβὴν τριῶν χιλιάδων δραχμῶν εἰς πάντα ὅστις ἠθελεν ἀποδείξει ὅτι ἔλαβόν ποτε, ἔστω καὶ εἰς μίαν μόνον περίστασιν τόκον ἐπέκεινα τῶν 8%».

Κατὰ τὴν 13 Νοεμβρίου 1841, ἡμερομηνίαν ἣτις δέον νὰ θεωρῆται ὡς σταθμὸς τῆς οικονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας, συνήλθον οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέτοχοι ¹ εἰς προκαταρκτικὴν Συνέλευσιν παρόντων τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Ἀττικῆς συνοδευομένου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ὑπουργῶν, τῶν Συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας ² ὅπως κανονίσωσι τὰ τῆς ἐπικειμένης ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῆς Τραπεζῆς. Μεταξὺ ἄλλων ἡ Συνέλευσις ἐκείνη τῆς ὁποίας αἱ ἐργασίαι διήρκεσαν μέχρι τέλους 1841 ἐξέλεξε παμψηφεί Διευθυντὴν τὸν Γ. Σταύρου ³. Ἡ ἐκλογὴ αὕτη ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν ὑπόδειξιν τοῦ Ἐυνάρδου, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὴν ἀπὸ 16/11/1841 ἐκ Beauhieu ἐπιστολὴν του, ἐν τῇ ὁποίᾳ βλέπει τις τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν τοῦ Ἐυνάρδου ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀποδεχομένης ἀπροκαλύπτως τὸν διορισμὸν τοῦ Γ. Σταύρου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς:

¹) Κ. Βράνης δι' 150 μετ., Ἑλλ. Κυβέρνησις διὰ 1000, Ἐυνάρδος, Γ. Σταύρου, ὁ Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος διὰ 200, οἱ ἀδελφοὶ Ρότσχιλδ διὰ 100, Ν. Ζωσιμᾶς διὰ 250. Κατὰ τὴν συνέλευσιν ταύτην ὁ Γ. Σταύρου ἦτο ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐυνάρδου καὶ Ἀδελφῶν Ρότσχιλδ.

²) Περὶ τῆς τελευτῆς τῆς πρώτης αὐτῆς συνεδριάσεως βλέπε ἐφημερίδα «Αἰὼν» 16 Νοεμβρίου 1841.

³) Εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἡ Συνέλευσις αὕτη ἐξέλεξεν ἐπίτιμον Διευθυντὴν τὸν Ἐυνάρδον καὶ Ν. Ζωσιμᾶν, ὑποδιευθυντὴν δὲ τὸν Κ. Βράνην (Ι. Βαλαωρίτης Ἱστορία τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τόμ. 1 σελίς 10).

«Βλέπω μὲ εὐχαρίστησιν, γράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Ἐυνάρδος, ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς φιλικὰς σχέσεις μὲ ὄλους τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ μὲ τὸν >κ. Τισσαμενόν¹. Οἱ κύριοι οὗτοι καὶ οἱ τρεῖς μοὶ ἔγραψαν σχετικὰ εἰς λίαν «φιλικὰς ἐπιστολάς, καὶ πάντες ὁμιλοῦν ἄριστα περὶ ὑμῶν καὶ αἰσθάνον- >ται τὴν ἀνάγκην νὰ σᾶς ἴδουν Διευθυντὴν τῆς Τραπεζῆς».

Μὴ λησμονώμεν πράγματι ὅτι ὁ Ἐυνάρδος ἀνέκαθεν προώριζε τὸν Γ. Σταύρου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Εἰς προηγουμένην ἤδη τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς ἀπὸ 25 Ὀκτωβρ. 1841 γράφει πρὸς τὸν Γ. Σταύρου:

— «Ἐχω πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς ὑμᾶς, σᾶς θεωρῶ ὡς τὸν ἀπα- >ραιήτητον ἄνθρωπον ὅστις πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν πρώτην γραμ- >μὴν εἰς τὴν Τράπεζαν»².

Χάριν μάλιστα τῆς θέσεως ταύτης ὁ Ἐυνάρδος ἤλθεν εἰς διαφωνίαν μὲ τὸν Ράιτ, καὶ διέρρηξε τὴν μετὰ τούτου συνεργασίαν. Ὑποδεικνύων τοῦτον ὁ Ἐυνάρδος ἐγνώριζεν ὅτι μόνον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς θελήσεως τοῦ Γεωργ. Σταύρου θὰ ἐθρυμματίζοντο αἱ ἀντιδράσεις, θὰ ἐξουδετεροῦντο αἱ ἀντιγνώμιαί, θὰ ἠμβλύνοντο αἱ ραδιουργαί, θὰ ὑπεχώρουν τὰ κομμα- τικὰ πάθη καὶ θὰ ἐξετέλει ἡ Τράπεζα τὸν προορισμὸν τῆς.

Τῇ 1 Ἰουλίου 1842 δημοσιεύεται ὁ 1ος Ἰσολογισμὸς τῆς Ἐθν. Τρα- πέζης, ἡ δὲ πρὸς ἔγκρισιν τούτου συνελθοῦσα Γεν. Συνέλευσις ἐξέλεξε καὶ τὸ πρῶτον Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Τραπεζῆς, τοῦ Γ. Σταύρου ἐκλεγέντος Προέδρου τούτου διὰ ψήφων 123, τοῦ ἑτέρου ὑποψηφίου Θεοδώρου Ράλλη λαβόντος μόνον τρεῖς ψήφους.

Τὸ 1843 ὁ Γ. Σταύρου ἐκλέγεται Διευθυντὴς τῆς Τραπεζῆς διὰ μίαν ἑπταετίαν.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῶν Μετόχων τῆς 9ης Φεβρουαρίου 1849 προτάσει τῆς Κυβερνήσεως ἐκλέγεται ἰσόβιος Διευ- θυντὴς. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως συνεδρίασιν προτάσει τοῦ Ι. Σού- τσου ὀνομάζεται «Διοικητὴς» (Gouverneur) κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας³.

* *

Ἀναλαμβάνων τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς ὁ Γ. Σταύρου οὐδόλως ἐλησμόνει ὅτι εἶχε νὰ παλαίσῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη κατὰ διαφορῶν στοιχείων, καὶ ν' ἀντεπεξέλθῃ κατ' ἀναριθμήτων δυσχερειῶν

¹) Διευθυντὴς τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας, Ἡπειρώτης τὴν καταγωγὴν.

²) Ἐπετηρὶς Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν 1926 σελὶς 71 δημοσιεύεται ὁλόκληρος ἡ ἐπιστολή.

³) Ι. Βαλαωρίτου, τόμ. Ι σελὶς 25.

προερχομένων ἐκ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τοῦ νέου κράτους, ἐκ τῶν ἀδιακόπων ἀπασχολήσεων ἐξωτερικῆς προελεύσεως, ἐκ τῆς ἀτελοῦς εἰσέτι νομοθεσίας, ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἰθαγενῶν κεφαλαίων καὶ ἐκ τῆς οἰκονομικῶς καθυστερημένης κοινωνίας. Κατὰ τὰς συζητήσεις οὕτω τοῦ 1824 διὰ τὸν Κανονισμόν τῆς Τραπεζῆς ἢ ὅπως ἔλεγον τότε «τὸν νόμον τοῦ Καταστήματος», τὸν ὁποῖον μετὰ σχετικῆς ἐκθέσεως ὑπέβαλεν εἰς τὴν Συνέλευσιν ὁ Διευθυντὴς τῆς Τραπεζῆς Γεώργ. Σταύρου¹, ὁ ἀγὼν ἦτο δριμύτατος διεξαγόμενος διὰ παντὸς εἶδους πολεμικῆς κωλυσιεργίας, διαμαρτυριῶν τοῦ τύπου καὶ κατηγοριῶν ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ τῆς Διευθύνσεως. Ἡ περὶ τὸν Γ. Σταύρου ὁμὰς ἐκαλεῖτο ὑπὸ μερ²ος τοῦ τύπου, πρωτοστατούσης τῆς ἐφημερίδος «ὁ Φίλος τοῦ Λαοῦ»³, ἣτις διετήρησε διαρκῆ πολεμικὴν καὶ ἐπέκρινεν οἰανδήποτε πράξιν τοῦ Γ. Σταύρου καὶ ἀπόφασιν τῆς Γεν. Συνελεύσεως, «σκυλλολόγιον», «συγκείμενον ἀπὸ παρασίτους καὶ ἄλλους ψωμοκόλακας τοῦ κυρίου Γ. Σταύρου».

Δυστυχῶς ὅμως ὁ πρῶτος Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δὲν εἶχε νὰ ἀντιμετωπήσῃ μόνον τὰς ἀντιδράσεις τὰς προερχομένας ἀπὸ ἀνακριβῆ καὶ κακόβουλα δημοσιεύματα τοῦ τύπου, δημοσιεύοντος ἰδανικὰς καὶ ἀνυποστάτους εἰδήσεις περὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Κράτους, ὅτι ἡ Τράπεζα ἀδυνατεῖ νὰ πληρώσῃ τὸ μερίδιον τοῦ κέρδους. . . . ., ἀλλὰ καὶ τὰς δυσχερείας, ἃς προέβαλλεν εἰς τὰ πρῶτα βήματά της ἢ κρατικὴ μικρολογία.

Εἰς μίαν χώραν, πράγματι, ἡ ὁποία μόλις εἶχεν ἐξέλθῃ τῆς περιόδου τῆς δουλείας, ἡ ὁποία ἐστερεῖτο κεφαλαίων καὶ δὲν εἶχεν ἐξοικειωθῆ μὲ τὰς νεωτέρας οἰκονομικὰς μεθόδους, τὸ τραπεζογραμματίον εἰσεχώρει βραδύτατα εἰς τὴν κυκλοφορίαν. Αἱ κρατικαὶ Οἰκονομικαὶ ὑπηρεσίαι ἀφ' ἑτέρου εἶχον λάβει διαταγὴν νὰ ἀρνῶνται τὴν ἀποδοχὴν ἢ νὰ δυστροποῦν εἰς τὴν λήψιν τοῦ τραπεζογραμματίου. Ἡ ἀστοχία αὕτη τῆς Κυβερνήσεως ἵλθε νὰ διαταράξῃ τὴν γαλήνην τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς, ὁ δὲ Γ. Σταύρου δὲν εὔρισκε λόγους νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐκπληξίν του καὶ τοὺς φόβους του διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου τούτου³.

¹) Τὸ Καταστατικὸν τοῦτο μετὰ τῶν μεταγενεστέρων τροποποιήσεων καὶ προσθηκῶν εἶναι τὸ καὶ σήμερον διέκον τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

²) Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1839 μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1848. Ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 16 ἐξεδίδετο Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ. Ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 63 μόνον Ἑλληνιστὶ. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ 219 ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἤλλαξε καὶ ἐγένετο «Φίλος τοῦ Λαοῦ τῆς Γ' Σεπτεμβρίου».

³) Τὸ μέτρον τοῦτο ἤρθη κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, ἡ δὲ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1842 ἐγκυκλίου της διέταξε τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς ὅπως δέχωνται τὰ τραπεζογραμματία εἰς ἀπλᾶς πληρωμὰς καὶ εἰς κίνησιν κεφαλαίων ἐν γένει.

Οί τότε κυβερνῶντες ἀφ' ἑτέρου θεωροῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὡς ἀδιαίρετον τμῆμα τοῦ Δημοσίου ταμείου ἠξίουσαν ὅπως αὐτὴ καλύπτῃ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας αὐτοῦ. Ὁ Γεώρ. Σταύρου ὅμως κρίνων ὅτι ὁ προορισμὸς τοῦ ἰδρύματος εἶναι πολὺ ὑψηλότερος ἀπὸ ὅ,τι τὸν ἐφαντάζοντο οἱ κυβερνῶντες τὴν χώραν, ἐφρόνει ὅτι ἡ Τράπεζα ἔδει νὰ βαδίζῃ μετ' ἐπιφυλάξεως καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, ἐρχομένη μὲν ἀρωγὸς τοῦ Δημοσίου ταμείου ἐν ἐποχῇ οἰκονομικῆς καχεξίας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐξαντληθῇ αὕτη οἰκονομικῶς καὶ θυσιασθῇ συμπαρασύρουσα εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς καὶ τὸ οἰκονομικὸν μέλλον τοῦ ἀρτιγεννήτου Κράτους. Τὰ κεφάλαια τῆς Τραπέζης, ἔλεγεν ὁ Γ. Σταύρου εἰς τὴν ἐκθεσὶν του τῆς 10 Δεκεμβρίου 1842 πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, πρέπει νὰ στραφῶσι μᾶλλον πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας τῆς χώρας διότι «ἡ μεγαλειτέρα τοῦ δημοσίου πλούτου πηγὴ εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ἔσεται πολλὰ ἀκόμη ἔτη, τὸ εὐφορον καὶ γόνιμον τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἡ καλλιέργεια τῆς ὁποίας εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτέρα βιομηχανία. . . ., ἀναπτυσσομένης δὲ τῆς γεωργίας θέλουν πολλαπλασιασθῆ καὶ βελτιωθῆ τὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος».

Αἱ συκοφαντίαι παντὸς εἴδους ἐξακολουθοῦσι κατὰ τοῦ Γ. Σταύρου. Τὰ πάθη εἶναι τόσον ἐξημμένα καὶ τοιαύτην ἀντίδρασιν προκαλοῦν τὰ διαπλαττόμενα φανταστικὰ γεγονότα τῶν ἀντιπάλων ὥστε ὑπὸ τὰ διαρκῆ ταῦτα πλήγματα τῆς συκοφαντίας καὶ κακοβουλίας διατελῶν οὗτος κινδυνεύει νὰ ἀποσυρθῆ τῆς Διευθύνσεως τῆς Τραπέζης τὸ 1843. Πληροφωρούμενος ὅμως τοῦτο ὁ Ἐυνάρδος τὸν ἐξορκίζει ὅπως μὴ προβῆ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης γράφων πρὸς αὐτὸν ὅτι «ἐφ' ὅσον ἡ Πατρίς σας εὑρίσκεται εἰς μίαν θλιβερὰν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν κατάστασιν, πρέπει πλέον ἢ ἄλλοτε καὶ χάριν πατριωτισμοῦ νὰ συμπυκνώσωμεν τὰς δυνάμεις καὶ ἐργασθῶμεν διὰ νὰ ἀποτρέψωμεν τὴν θύελλαν»¹.

Ἐν ἧ ὅμως περιπτώσει ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ ἀποσυρθῆ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Καταστήματος, παρακαλεῖ αὐτὸν «ὅπως διατελῆ τοῦλάχιστον σύμβουλος τῆς Τραπέζης ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν μετόχων», προσθέτων ὅτι θέτει εἰς τὴν διάθεσίν του μέρος τῆς περιουσίας του πρὸς ἴδρυσιν ἐμπορικοῦ οἴκου, «οὗτινος θὰ εἶναι ἀρχηγός, λαμβάνων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του πρόσωπα τῆς τελείας ἀρεσκείας του». Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἀποστελλομένη ἐκ Παρισίων τῇ 27 Ἰουνίου 1843, εἶναι ἡ πλέον συγκινητικὴ καὶ πλήρης στοργῆς πρὸς τὸν Γεώργιον Σταύρου, ὅστις μὴ διαθέτων κεφάλαια καὶ κινδυνεύων νὰ παραιτηθῆ ἐπιζήλου καὶ ὑψηλῆς θέσεως, εὐρίσκει πλησίον

¹) Ἐπιστολὴ 51η ἐκ Παρισίων 7 Ἰουνίου 1843.

ΠΡΟΤΟΜΗ Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ
έν τῇ αὐλῇ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Ὁρφανοτροφείου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΚΑΘΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.ε.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

τοῦ Ἐϋνάργου, θέτοντος εἰς τὴν διάθεσίν του μέρος τῆς περιουσίας του, ἐνθάρρουνσιν καὶ ἐλπίδας νέου εὐδοκίμου καὶ ἀνέτου μέλλοντος.

Ὁ Γ. Σταύρου διώκησε τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπὶ 27 συνεχῆ ἔτη. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν σεβόμενοι τὴν μνήμην του ὅτι δὲν κατεδείχθη οἰκονομολογικὸν δαιμόνιον. Ἡ δρᾶσίς του ὅμως ἔντιμος, θετικὴ, εἰλικρινής, τυπικὴ, στηριζομένη ἐπὶ πολλαπλῶν διοικητικῶν ἀρετῶν καὶ ἰδιαίτερας τραπεζικῆς ἐμπνεύσεως ἐθεμελίωσαν τὴν Τράπεζαν ἐπὶ γρανιτωδῶν βάσεων. Ὁ Γ. Σταύρου ἐγνώριζε τὸ μυστήριον καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ καταστήματος ἀλώβητα νὰ τηρῆ καὶ τὰ τῶν ιδιωτῶν νὰ περιποιῆται. Παρὰ τὸ προβεβηκῶς τῆς ἡλικίας του οὐδέποτε «ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἀπηυδνηκότα καὶ πάντοτε νέα ἐμελέτα σχέδια κοινωφελῶν ἔργων. Τὸ πνεῦμά του προσέκτα νέας δυνάμεις καὶ ὑπὸ νεανικῆς κατείχεται ζωηρότητος ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ νέον τι καλὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Ἡ ψυχὴ του δὲν ἐδαμάζετο ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας τοῦ σώματος»¹.

Παρὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς ἠξίου ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων των μὴ ἐπιτρέπων ἀμέλειαν ἢ ἀδικαιολόγητον ἀπουσίαν. «Πρώτιστος αὐτός, λέγει ὁ Α. Γούδας², διδοὺς τὸ καλὸν πρὸς τοῦτο παράδειγμα, συνήθειαν εἶχε νὰ ἐξυπνᾷ ἑνωρίς, ἀμέσως δὲ ξυριζόμενος ἰδίαις πάντοτε χερσὶ καθ' ἑκάστην καὶ ἐνδυσόμενος, κατήρχετο³ εἰς τὸ γραφεῖον· ἀλλοίμονον δὲ ἂν ἔβλεπέ τινα τῶν ὑπαλλήλων μὴ φθάσαντα ἐγκαίρως εἰς τὴν ἐργασίαν· τὸ μὲν πρῶτον ἐνουθέτει αὐτὸν πατρικῶς· ἔπειτα δ' ἐπέπληττε καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων· ἐν ὑποτροπῇ δὲ καὶ ἐν ἀπελπισίᾳ διορθώσεως ἐλαμβάνοντο καὶ ἕτερα συντελεστικώτερα μέτρα».

Συχνάκις ἐπεσκέπτετο αἰφνιδίως τὰ γραφεῖα ἵνα πεισθῆ ἔξ ἰδίας ἀντιλήψεως περὶ τῆς παρ' ἑκάστου ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος. Ἔσχε πάντοτε ὡς ἀρχὴν τὴν ἐμφανῆ τιμωρίαν τοῦ ἀμελοῦς προσωπικοῦ καὶ τὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν καὶ ἐπιβράβευσιν τῶν ἐργατικῶν καὶ ἀξίων τῆς θέσεώς των ὑπαλλήλων.

«Ἡ ποινὴ καὶ ἡ ἀμοιβή, ἔλεγεν, εἶναι τὰ ἰσχυρότερα ἐλατήρια πρὸς σωφρονισμόν καὶ ἐξέγερσιν τῆς φιλοτιμίας τῶν ἀνθρώπων».

«Ἡ οἰκονομία τοῦ χρόνου ἦτο, κατὰ τὸν Γ. Σταύρου, καὶ τοῦ χρυσοῦ πολυτιμότερα καὶ ἡ οἰκονομία εἰς τὰ περιττὰ τὸ ἀσφαλέστερον χρηματικὸν κεφάλαιον ἢ ἐφόδιον τοῦ βίου».

Ἡ διαρκῆς προσπάθειά του ἐστρέφετο πρὸς περιστολὴν πάσης περιττῆς δαπάνης. Ὅταν οὕτω κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 31 Ἰανουαρίου τοῦ 1868 οἱ μέτοχοι τῆς Τραπεζῆς ἀπεφάσισαν νὰ στέψουν τὸ ἔργον του

¹) Μ. Ρενιέρης: Λόγος ἐπικήδειος εἰς νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν.

²) Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, τόμος 3 σελ. 227.

³) Κατ' ἄκρην ἐντὸς τῆς Τραπεζῆς.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, Παράρτημα Β', (1928).

διὰ τῆς κοπῆς, δαπάνη τῆς Τραπεζῆς, τιμητικοῦ χρυσοῦ μεταλλείου, ὁ Γ. Σταύρου παρεκάλεσε τούτους ὅπως μὴ πραγματοποιηθῆ ἢ τόσον τιμητικὴ αὐτῆ δι' αὐτὸν ἀπόφασις.

Γνωρίζων ὅτι ὁ ἐργαζόμενος εὐσυνειδήτως πρέπει νὰ ἀμείβεται δαψιλῶς, κατέστησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Τραπεζῆς τὰς μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων μεγαλειτέρας τῶν κρατικῶν καὶ ἐπιζηλοτέρας τούτων διὰ τὰ δῶρα, ἅτινα κατὰ τὴν 1ην τοῦ ἔτους ἔδιδεν εἰς ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Τραπεζῆς «τινὰ μὲν ἐκ τοῦ ταμείου αὐτῆς, καὶ οὐκ ὀλίγα ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου του βαλαντίου» ¹.

«Ἄμα ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, λέγει ὁ Α. Γούδας ², ἐπέιθετο ὅτι ἅπαντες ὅσοι ὑπάλληλοι ἐπελήφθησαν τῶν ἔργων τῶν καὶ οὐδὲν τούτων ἦτο δυνατόν οὔτε ν' ἀναβληθῆ οὔτε νὰ παραμεληθῆ, ὁ Γεώργιος ἐξήρχετο ὅπως εἰς περίπατον ἐν τῇ πόλει· ὁ περίπατος δ' οὗτος δὲν ἐγίγνετο ὅπως χάριν διασκεδάσεως ἢ σωματικῆς κινήσεως, ἀλλὰ κυρίως πρὸς μελέτην καὶ σπουδὴν ἀπάσης σχεδὸν τῆς κοινωνίας».

Χαρακτηριστικὸν τῆς περινοίας τοῦ Γ. Σταύρου εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς: Μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παραχαράκται ἔθεσαν εἰς κυκλοφορίαν περὶ τὰς 100.000 δραχμῶν πλαστῶν τραπεζογραμματίων. Ὁ Γ. Σταύρου πρὸς σύλληψιν τῶν παραχαρακτικῶν προκηρύσσει ὅπως παρουσιάσωσι καὶ ἀνταλλάξωσι τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζογραμμάτια διὰ νέων τοιούτων τοῖς μετρητοῖς. Καὶ τὰ μὲν γνήσια ἀντηλλάσσοντο ἀμέσως παρὰ τῆς Τραπεζῆς, διὰ δὲ τὰ κίβδηλα παρεδίδοτο ἀπόδειξις παραλαβῆς εἰς τοὺς παρουσιάζοντας ταῦτα κατόχους. Οὕτω λοιπὸν ἀνεκαλύφθησαν οἱ παραχαρακτικῶν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἐκαυσε τότε τὰ κίβδηλα ὁ Γ. Σταύρου, ἀποζημιώσας συγχρόνως καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν ἀθωότητι λαβόντας ταῦτα ὡς γνήσια λέγων ὅτι «δὲν εἶναι δίκαιον νὰ πάθωσιν ἀθῶοι ἄνθρωποι μόνον διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνωσι τὰ γνήσια ἐκ τῶν κίβδηλων» ³.

Πιστὸς κέρβερος τῶν συμφερόντων τῆς Τραπεζῆς ἀρνεῖται εὐγενῶς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1863 πρὸς ἔξωσιν τοῦ Ὀθωνος ὅπως δεχθῆ τὰς σημαίας ἃς ἔσπευσαν νὰ τῷ πέμψωσιν οἱ πρόεδροι τῶν ξένων δυνάμεων ὅπως ἀναρτήσῃ ταύτας ἐπὶ τοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς πρὸς ἀποφυγὴν τυχόν κινδύνου.

Εἰς τοὺς παροτρύνοντας αὐτὸν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν φίλους του ὅπως ἀπομακρυνθῆ τοῦ Καταστήματος πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου ἀπαντᾷ ὁ γέρον διιοικητής:

¹) Ἄν. Γούδας: Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, Τόμ. 3 σελ. 227.

²) Ἄν. Γούδας: Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, τομ. 3 σελ. 227.

³) Α. Γούδας, ἐνθ' ἀν. σελίς 229.

«Οἱ μέτοχοι μοὶ ἐνεπιστεύθησαν τὴν περιουσίαν των, ἂν ἡ χρεία τὸ »καλέση ἐδῶ θὰ ἀποθάνω» ¹.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω προτερημάτων ἐφωδιασμένος ὁ Γ. Σταύρου ἤγαγεν εἰς πέρας ἔργον, ὄπερ ἐκ τῶν μικρῶν καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος ἀνεδείχθη ἰσχυρότατον καὶ πλουσιώτατον Τραπεζιτικὸν ἴδρυμα, ὄπερ συνδέσαν ἀναποσπλάστως τὸν βίον αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐθνικῆς κραταιώσεως, προήχθη τὰ μέγιστα πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως τὸ Κράτος καὶ τὴν Κοινωνίαν ὠφελήσαν.

* *

Πολιτικῶς ὁ Γ. Σταύρου ἦτο τύπος ἀκραιφνοῦς πατριώτου. Εἰς οὐδεμίαν ἀνήκε πολιτικὴν μερίδα. Οὔτε τοὺς περὶ τὸν Καποδίστριαν εὐρισκὰν ὄλους ἀξιους τῆς ὑπολήψεώς του, οὔτε ἐπεδοκίμαζεν ἀπάσας τὰς πράξεις τῶν ἀντιπολιτευομένων τὸν μέγαν πολιτικόν. Ὅπως ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Κυβερνήτην, τόσον ἐσέβητο τὰς ἀρετάς, τὰς θυσίας καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκ τῶν ἀντιπάλων του ἀποδοκιμάζων τὰς παρεκτροπὰς τῶν μὲν, συμβουλεύων δὲ καὶ ἐξαίρων πάντοτε τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος αἴσθημα.

Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ τὸν ψέξωσιν ἀμφότερα τὰ κόμματα.

Οἱ μὲν Κυβερνητικοὶ διὰ τὴν πολλὴν του συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν Κουντουριωταίων, τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ Κωλέττη, οἱ δὲ διὰ τὴν ἄκραν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν Κυβερνήτην. Ἐθεώρει ὅτι αἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θυσίαι εἶναι καθῆκον ἀπαραίτητον ἐπιβαλλόμενον εἰς πάντα ἄνθρωπον. «Οὐδέποτε κατεδέχθη νὰ ζητήσῃ ἀμοιβὴν τινὰ ἢ ἀποζημίωσιν διὰ »τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος θυσίας ἢ ὑπηρεσίας, παρέχων οὕτω λαμπρὸν καὶ »ἀξιωματικὸν παράδειγμα φιλοπατρίας εἰς ἐκείνους οἵτινες ἀντὶ νὰ προ»σενέγκωσι τὸν ὄβολόν των οἰκειοθελῶς ἐπεκάθητο ὡς βδέλλαι ἐπὶ τοῦ »σώματος τῆς πατρίδος ἀπορροφῶντες τὸ ὀλίγον ἐναπολειφθὲν αἷμα ἀντὶ ἐλαχίστων ἢ ἀνυπάρχτων θυσιῶν» ².

* *

Εἰς τὸν ἰδιωτικὸν του βίον ἦτο εὐσεβὴς περὶ τὰ θεῖα, ἐλεήμων πρὸς τοὺς πτωχοὺς, εὐπροσήγορος καὶ φιλόφρων πρὸς πάντας. Ὁ οἶκός του ἦτο τὸ κοινὸν ἐντευκτήριον τῆς καλῆς τάξεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔνθα συνηθοῦντο τὰ ἐπίλεκτα μέλη τῆς τότε κοινωνίας. Ἐνεμιγνύετο δὲ ὁ Γ. Σταύρου εἰς πᾶσαν φιланθρωπικὴν κίνησιν. Ἡ σημερινὴ εὐημερία τοῦ ὄρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς αὐτόν, διατελέσαντα πρόεδρον ἀπὸ τῆς συστάσεώς του μέχρι τοῦ θανάτου του.

¹) Μ. Ρενιέρη Λόγος ἐπικήδειος εἰς νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν, σελὶς 18.

²) Ἐπικήδειος Ἀρχιμανδρίτου Σ. Κολιάτσου.

Ἐπὶ τῆς δημαρχίας Ν. Ζαχαρίτσα διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ἐκλεγείς δημοτικὸς σύμβουλος κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1850, ἀνεδείχθη τὴν 29 Νοεμβρίου διὰ παμψηφίας πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Τὰ ἀξιώματα ταῦτα τοῦ τε Συμβούλου καὶ προέδρου τοῦ Συμβουλίου διετήρησε μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1851 παραιτηθεὶς οἰκιοθελῶς κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην ἀμφοτέρων.

Ἀναφέρεται ἐπὶ πλέον ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δασάκις ἐπρόκειτο νὰ παίξωσιν ἔργον τι, εἶχον ὡς ἀρχὴν νὰ ἐκτυπώσωσι δύο προγράμματα μεταξωτὰ προσωρισμένα τὸ μὲν ἐν διὰ τὸν Βασιλέα Ὀθωνα ἢ Γεώργιον, τὸ δὲ ἕτερον διὰ τὸν Γ. Σταύρου. Οὗτος δεχόμενος πάντοτε τὴν προσφορὰν, ἐκράτει δι' ἑαυτὸν ἐν ἡ δύο εἰσιτήρια καταβάλλον πάντοτε εἰς τὸν θιασάρχην ἕνα «εἰκοσοχτάρικο»!! ἀσκέτως ἂν ἠκολούθει ἢ ὄχι προσωπικῶς τὴν παράστασιν τοῦ θιάσου¹.

Ὁ Γ. Σταύρου δύο εἶχε ἐπὶ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ προσφιλέστερα αὐτῷ ὄνειρα, τὴν εὐημερίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἡπείρου. Πλεῖστας ὄσας φορὰς χάριν τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ τούτων ὀνείρων καὶ ἰδίως δασάκις ἐδίδετο αὐτῷ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐλπίς τῆς πραγματοποιήσεώς των, ἐλησμόνει τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα καὶ ἑαυτὸν ἀκόμη.

Ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν ἠπειρωτικὴν καταγωγὴν του.

••

Ὁ Γ. Σταύρου ἀπέθανε τὴν πρωτὰν τῆς 31 Μαΐου 1869 προσβληθεὶς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο τοῦ λουτροῦ.

Ἡ «Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης², καλοῦσα αὐτὸν ἰδρυτὴν καὶ στύλον τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης, ἔγραφεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ του:

«Χθὲς τὴν ἑσπέραν περιεπάτει εὐθυμος καὶ ὑγιέστατος, σήμερον παρέδωκε τὸ πνεῦμα ζωῆς διελθούσης ἐν ἀνέσει καὶ ἐν ἐπικουρίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ. Ὁ ἀνὴρ ἦτο πλέον ἢ ὀγδοηκοντούτης, ἀναγκαιότατος ὅμως εἰς τὸ πρῶτον καὶ μόνον τῶν παρ' ἡμῖν πιστωτικῶν καταστημάτων, ὅπερ οἱ ξένοι συνεταύτισαν μετὰ τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ. Πολλοὶ ἐχλεύασαν, πολλοὶ ἐπέκριναν τὸν Γ. Σταύρου, οὐδεὶς ὅμως ἠρνήθη ὅτι διὰ τῆς ἀσφαλούς πείρας, διὰ τῆς ἀκάμπτου αὐστηρότητος, δι' ἐμφύτου οἰκονομολογικῆς τέχνης κατώρθωσε νὰ ἀναβιδάσῃ εἰς περιωπὴν ἣν οἱ ἰδρυσάντες οὐδέποτε ἐφαντάσθησαν, καὶ νὰ ἐξυψώσῃ ὀπωσοῦν ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἐκ τοῦ ἀναξιοχρέου τῆς Κυβερνήσεως κακὴν ὑπόληψιν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρξαν στιγμαὶ καθ' αἷς ἔστησε τὸν θρόνον του ὑπεράνω τῶν Κυβερνήσεων. Συνέσπα τὰς

¹) Δημ. Α. Ζωγράφου: Ἱστορία τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης τόμος II σελ. 209.

²) Ἀριθμὸς 718 7/19 Ἰουνίου 1869.

ἔφρῦς ὁ κ. Σταύρου καὶ ὠχρίων οἱ Ὑπουργοί, ἐμειδία ὁ κ. Σταύρου καὶ διεδίδετο ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἔστερεώθη. Ἡ βιογραφία του ἔσται περι-
σπούδασιον ἀνάγνωσμα διὰ τοὺς μελετῶντας ἐπισταμένως τὴν νεωτέραν
Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. . . . .»

Ἡ «Παλλιγενεσία» εὐχεται ὅπως «οἱ μέλλοντες διάδοχοι βαδίσωσιν
ἐπὶ τὰ συνετὰ ἴχνη ἐκείνου καὶ τηρήσωσι τὴν ἀπειρον ὑπόληψιν ἣν κέ-
κτηται τὸ ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς χθὲς διευθυνόμενον κατάστημα ἀλώθητον
καὶ ἄμωμον».

Ἡ «Ἐκλεκτικὴ» τέλος ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων :

«Σταθερός, ὀξυδερκής, ἐνεργητικός, ἀνδρεῖος, ἡμύνετο μὲ πεισμονὴν
κατὰ πεισμονῆς, μὲ λύσσαν κατὰ λύσσης ἐναντίον τοῦ Ὑπουργείου
Βούλγαρη».

Ἡ κηδεῖα του ἐγένετο τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ὥρα 9 π.μ.

Ἡ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ ἐγένετο ἐκ τοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς,
ἐνθα, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, κατῳκει οὗτος². Πλήθος πάσης τάξεως

¹) Ἀριθμὸς 1684 31 Μαΐου 1869.

²) Σχετικῶς μὲ τὸ πρῶτον οἴκημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐστεγάσθη ἡ Ἑθν. Τράπεζα, αἱ
πληροφορίαι εἶναι διάφοροι. Οὕτως ὁ ἀείμνηστος Β. Γαβριηλίδης εἰς τὸ ἐπ' εὐκαιρίᾳ
τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἐκδοθὲν ἔργον του «Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸ 1896» γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ κατάστημα αὐτῆς ἔσχεν ἡ Ἑθν. Τράπεζα ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ ὁδῷ Σοφοκλέους
ἐναντι τῶν νῦν γραφείων τῆς ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις» μετακομισθεῖσα εἰς τὸ
ἄκρον τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας Λουδοβίκου κτιρίων τῆς, τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς ὃ προσέ-
θηκε μετ' ὀλίγον καὶ τὸ πρὸς ἀριστερά».

Ἄλλαι πληροφορίαι θέτουσι τοῦτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σοφοκλέους οὐχὶ ὁμως καὶ
εἰς τὴν αὐτὴν ἀνωτέρω θέσιν. Ἄλλαι πάλιν τὸ θέτουσιν ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν
ὁδῶν Πανδρόσου - Καπνικαρέας κατάστημα ἀνήκον τότε εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ μετέ-
πειτα ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀειμνήστου Ε. Κεχαγιᾶ τὴν Ἄνναν Παν.
Λαζαρη. Μετεφέρθη δὲ ἡ Τράπεζα εἰς τὸ νῦν ἰδιόκτητον μέγαρόν της τὸ 1845 ὡς
ἐξάγεται ἐκ τοῦ κάτωθι ἀποσπάσματος τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1845 πρὸς τὴν Γ.
Συνέλευσιν τῆς 16 Ἰαν. 1846.

«Ὁφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι τὸ Συμβούλιόν σας,
κατὰ τὰς ὑφ' ἐστῶσας δυσχερεῖς καὶ ἀνωμάλους τοῦ τόπου περιστάσεις, γνωρίσαν τὴν
ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποκτήσῃ ἡ Τράπεζά σας ἴδιον κατάστημα, παρέχον τελείαν τὴν
ἀπαιτουμένην εἰς τοῦτο ἀσφάλειαν, καὶ τοιοῦτον ἐντυχὸν τὸ παρὰ τῆς Τραπεζῆς Κα-
τάστημα, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως καὶ καθ' ὅλους τοὺς λόγους παρέχει ὑπερβάλ-
λουςαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν, δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἀπό-
κτησίν του. Συμποσοῦται δὲ τὸ γενόμενον ἔξοδον διὰ μὲν τὴν ἀγορὰν εἰς 80χ. 47.
χιλ., διὰ δὲ τὰς γενομένας ἐπισκευὰς εἰς ἐξασφαλιστικὰ μέτρα εἰς 4.100 ὁμοῦ Δρχ.
51.100».

Ὁ κ. Λυκιαρδόπουλος ὡς ἑξῆς περιγράφει τὴν λειτουργίαν τοῦ καταστήματος τῆς
Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀναφερόμενον ἔργον του :

«Τῷ 1836 ἐν τινι γωνίᾳ ἐμπορικοῦ καταστήματος, κειμένου ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ
Ἀημοπρατηρίου, μικρὰ ἐτίθητο τράπεζα ἐξ ἀπλοῦ ξύλου καὶ μὲ δύο ἐρμάρια, παρ'
αὐτὴν δὲ ἀνὴρ εὐτραφῆς ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας, τριζούσης ὑπὸ τὸ βῆρος τοῦ σώματός
του εἰς τὴν ἐλαχίστην αὐτοῦ κίνησιν».

είχε πλημμυρήσει τὴν πρὸ τῆς Τραπεζῆς πλατεῖαν. Δύο στίχοι στρατιωτῶν ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ εἶχον παραταχθῆ. Τῆς ἐκφορᾶς προεπορεύετο στρατιωτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, μεθ' ἣν εἶπετο ὁ κλῆρος τῆς πρωτεύουσης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἠκολούθει τὸ φέρετρον τὸ ὁποῖον ἐκράτουν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς τραπέζης, ἠκολούθουν οἱ Ὑπουργοί, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἐπίσημοι τῶν ἐμπόρων. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναόν. Οἱ πρέσβεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς συνώδευον τὴν κηδεῖαν. Ὁ νεκρὸς ἔφερε τὸν Ἀνώτερον Ταξιάρχην τοῦ Σωτήρος καὶ τοῦ ἀπεδόθησαν τιμαὶ Συνταγματάρχου. Τὸν ἐπικήδειον εἰς τὸν ναὸν ἀπήγγειλεν ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης καὶ Διευθυντῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς Σωκράτης Κολιάτσος βραδύτερον ἀρχιεπίσκοπος Κορινθίας¹. Πρὸ τοῦ τάφου ἔπλεξε τὸν ἐπικήδειον στέφανον μετὰ πολλῆς τέχνης ὁ τότε ἐκ τῶν ὑποδιοικητῶν καὶ μετέπειτα Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Μάρκος Ρενιέρης :

«Μετὰ τριῶν γενεῶν, ἔλεγεν οὗτος, συνειργάσθη ὁ Γ. Σταύρου. Μετὰ τῶν παρασκευασάντων τὴν Ἐπανάστασιν, μετὰ τῶν διεκδικητῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ μετὰ τῶν κεκλημένων νὰ τελειοποιήσουν τὸ ἔργον τῶν δύο ἄλλων γενεῶν. Εἰς τὰς δύο πρώτας ὡς πρόσωπον δευτερεῦον. Εἰς τὴν τρίτην ἐντὸς τοῦ κύκλου εἰς ὃν ἀφωσιώθη ὡς πρωταγωνιστῆς καὶ δημιουργός. . . . . Ἡ νέα ἱστορία τῆς Ἑλλάδος θέλει μίαν ἡμέραν ἐκθέσει ἐκ τίνος μικροσκοπικοῦ πυρῆνος ἀνεπτύχθη καὶ ἠϋξήθη τὸ αἰεθαλὲς δένδρον, οὗτινος οἱ εὐεργετικοὶ κλάδοι ἐκτείνονται εἰς ὅλας τοῦ Κράτους τὰς ἐπαρχίας, οὗτινος ἴσον δὲν ὑπάρχει ἐν ὅλῃ τῇ λοιπῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὅπερ εἶναι ὁμολογουμένως ἐκ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων ἔργων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα τιμῶσιν αὐτὴν καὶ τὰ ὁποῖα οἱ ξένοι ἐπαινοῦσι καὶ θαυμάζουσιν. Ἡ πρώτη ἐποχὴ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκονομικῆς πίστεως θέλει δικαίως ὀνομασθῆ «ἐποχὴ Γεωργίου Σταύρου».

Ἡ Βουλὴ τιμῶσα προσηκόντως τὴν μνήμην τοῦ Γ. Σταύρου ὥρισε

«Καὶ ἐν τῷ μὲν τῶν ἐρμαρίων ἦσαν διηυθετημέναι κατὰ τάξιν δεσμίδες προεξοφλημέναι ἐμπορικῶν γραμματίων ἐπὶ κεφαλῆς φερόντων τὴν χρονολογίαν τῆς λήξεως ἐν τῷ δέ, στήλαι μαρμαίρουσαι ποικίλων ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν νομισμάτων, ἅτινα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκυκλοφόρουν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πενιχρὰ αὕτη Τράπεζα ἐγένετο ὁ σπόρος. ἐξ οὗ ἐφύει καὶ εἰς ὑψικορμον ἀνεπτύχθη δρῦν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἧς τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον ὑψοῦται σήμερον ἐν τῇ πλατεῖᾳ Λουδοβίκου, ὁ δὲ παρ' αὐτὴν καθήμενος προεξοφλητῆς ἦτο ὁ δραστήριος καὶ ῥέκτης Γεώργιος Σταύρου. ὁ πρῶτος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διοικητῆς (Σημ. ἡ χρονολογία 1836 θὰ εἶναι ἐσφαλμένη»).

¹) Ὡς ὁμοιβὴν τοῦ ἐκφωνηθέντος ἐπικήδειου ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα προσέφερεν εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Σ. Κολιάτσον δραχμὰς διακοσίας, τὰς ὁποίας ὁμοῦς οὗτος ἐκτιμῶν τὸν ἀφιλοκερδῆ καὶ κοινοφελῆ βίον τοῦ Γ. Σταύρου δὲν ἐδέχθη, παραχωρήσας ταύτας εἰς τὸ δημοτικὸν νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν.

τὴν παραμονὴν τοῦ μνημοσύνου του ἐπιτροπὴν διὰ κλήρου ἐκ τῶν κ. κ. Χρηστίδου, Λομβάρδου καὶ Ζαΐμη, ἵνα παραστῆ ὡς ἀντιπρόσωπός της εἰς τὸ τὴν ἐπομένην ἐν τῷ ναῶ τῆς Χρυσοσπηλιωτίσεως τελούμενον τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνόν του.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐδημοσίευσε θαυμασίαν νεκρολογίαν ὁ αἰμί-
μνηστος Δ. Πανταζῆς γράψας μεταξὺ ἄλλων ὅτι «ἡ σύστασις τῆς Ἐθνι-
»κῆς Τραπέζης ἦτο μέγα κατώρθωμα τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Γ. Σταύρου. Ἦτο
»τοιαύτη ἡ τοῦ τόπου τότε κατάστασις, ὥστε πολλοὶ τῶν γνωρισάντων
»τὸ μέγα τοῦτο σχέδιον ἔλεγον τὰ παλαίφατα «ἀδύνατα θηρᾶς, ἀκίχητα
»διώκεις».

Ὁ Γ. Σταύρου ἀπέθανεν ἄγαμος, ἐτάφη δὲ εἰς τὸ πρῶτον νεκρο-
ταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ τοῦ τάφου του, εὐρισκομένου δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ πρῶ-
τον νεκροταφεῖον ὑπ' ἀρ. 32 εὐρίσκεται ἡ ἐπιγραφή

ΜΝΗΜΕΙΟΝ

Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΦΟΥΓΚ¹

* *

Ὁ Γ. Σταύρου ἀφῆκε διαθήκην συνταχθεῖσαν τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου
1868, ἥτοι ἕξ περιπόου μηνᾶς πρὸ τοῦ θανάτου του. Ἐν τῇ διαθήκῃ του
ταύτῃ, ὡς θέλομεν ἴδει, οὐδένα λησμονεῖ, οὔτε τὴν πλύντριάν του, οὔτε
τοὺς ὑπηρέτας του, οὔτε τοὺς κλητῆρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης· μεριμνᾷ
περὶ πάντων.

Ἡ ἐν λόγῳ διαθήκη του δημοσιευθεῖσα τὴν 2αν Ἰουνίου 1869 ἔχει
ὡς ἑξῆς².

— «Σήμερον τὴν τετράδην τῆς ἐβδομάδος καὶ τὴν δευτέραν τοῦ μηνὸς
»Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου
»ἔτους γράφω ἰδιοχείρως τὴν παροῦσάν μου διαθήκην καὶ κατὰ πρῶτον
»ἔξαιτοῦμαι ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ παναγάθου θεοῦ τὴν ἄφρασιν τῶν ἁμαρ-
»τιῶν μου καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοίους μου τὴν συγχώρησιν, συγχωρῶ καὶ
»ἐγὼ δ' ἐξ ὅλης μου καρδίας ἅπαντας. Ἡ κατὰ τὴν πλάτανον εἰς Ἰωάν-

¹) Ἐν τῷ αὐτῷ μνημαίῳ εἶναι τεθαμμένος καὶ ὁ ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβρὸς τοῦ Γ.
Σταύρου, Φούγκ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἰδιαιτέρας πλακὸς εὐρισκομένης
ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ μνημείου. ἐχούσης δὲ ὡς ἑξῆς :

Ci git

Guillaume Charles Ferdinand Funck

Capitaine de la Marine danoise

Né le 31 Janvier 1837

Mort le 6 Juin 1872

Aimé et pleuré en Danemark et en Grèce.

²) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Παλλιγγενεσίᾳ ἀρ. 1687 τῆς 5ης Ἰουνίου 1869.

»νινα νεόκτιστος καὶ λαμπρὰ μετὰ τῶν ἐκτεταμένων κήπων, εἰς τὴν
 »πολιορκίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ κατεστράφη, ἐγὼ διὰ τὸ νὰ δώσω τὸ εἰσό-
 »δημα εἰς τοὺς συγγενεῖς μου, ἐπεφόρτισα τὸν μακαρίτην Ἰωάννην Λιάμ-
 »πεην καὶ δι' εἰδικῶν μου χρημάτων δύο φορὰς ἔκτισε φοῦρνον καὶ
 »μαγαζεῖα, τὰ δὲ ἐνοίκια αὐτῶν ἐνέμοντο οἱ συγγενεῖς μου, πρὸς βοή-
 »θειαν τῶν ὁποίων ἐπεμπον εἰς τούτους τὰς ἀναγκαίας χρηματικὰς ποσό-
 »τητας διὰ τοῦ μακαρίτου Στρούμπου, Ζωΐδου, Σιδέρη, Πράτσικα, Πέ-
 »τρου Νικίτα καὶ τῶν κ. κ. Γεροστάθη, Τζίννη καὶ Κολωβοῦ, ἀλλὰ καὶ
 »αὐτὰ τὰ ταπεινὰ κτίρια κατεδαφίσθησαν καὶ πρὸ δύο χρόνων περίπου
 »δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Συνέλαβα τὴν ἰδέαν τὰ ἐκτεταμένα ταῦτα γήπεδα
 »νὰ χαρίσω καὶ χαρίζω εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων διὰ τὸ κτισθῆ ἕν
 »ὄρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, ὡς εἶναι τὸ ἐν Ἀθήναις τοῦ μακαρίτου
 »Χατζῆ Κώστα, καὶ ἂν κανεὶς τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν μου ἤθελε δια-
 »φιλονεικήσῃ καὶ ἐναντιωθῆ τὴν ἀπόφασίν μου ταύτην, νὰ μὴ δύναται
 »νὰ κληρονομήσῃ τὴν χρηματικὴν μερίδα, ἣν ἀφίνω εἰς ταύτην μου τὴν
 »διαθήκην πρὸς ὄφελός του, καὶ θεωρεῖται κληρονόμος, ὅταν παραιτηθῆ
 »ἀπὸ κάθε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ γηπέδου τῆς πατρικῆς μου οἰκίας. Ἀφίνω
 »λοιπὸν πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ὄρφανοτροφείου τῶν ἀρρένων μετοχὰς τῆς
 »Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐξήκοντα πέντε (ἦτοι 65) καὶ δραχμὰς τεσσαράκοντα
 »χιλιάδας (40000) καὶ αἱ μὲν δραχμαὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες θέλουν χρη-
 »σιμεύσει διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ καταστήματος· αἱ δὲ ἐξήκοντα πέντε
 »(65) μετοχαὶ θέλουν μείνει παρὰ τῷ κεντρικῷ καταστήματι τῆς Τραπε-
 »ζης καὶ οἱ τόκοι ἢ τὰ μερίσματα κατὰ ἑξαμηνίαν συναζόμενα θέλουν
 »χρησιμεύσει πρὸς διατροφήν, ἐνδυμασίαν καὶ τὰ δίδακτρα τῶν παιδῶν
 »κατὰ τὸν κανονισμόν, τὸν ὁποῖον οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς παρούσης διαθήκης
 »μου ἤθελον ἐκδώσει καὶ πέμψει εἰς τοὺς ἐν Ἰωαννίνοις κυρίους Α.
 »Μίσιον, Ἀλ. Λιάμπεην καὶ Π. Σ. Κολωβόν, τοὺς ὁποίους νὰ διορίσουν
 »διὰ τὸ ὄρφανοτροφεῖον ἐπιτρόπους μου, καὶ ἔφορον ἐπ' αὐτῶν τὸν
 »κατὰ καιρὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἰωάννινα. Τὰ παιδιὰ θέλουν
 »εἶσθαι δεκτὰ κατὰ προτίμησιν τῆς πόλεως Ἰωάννινα καὶ ἐξ Ἑλλήνων
 »τοιούτων τῆς ἐπαρχίας ὀρθόδοξα, εἰς ὑγιεινὴν κατάστασιν καὶ ἡλικίας
 »8—12 ἐτῶν, νὰ διδάσκωνται τὴν ἱερὰν κατήχησιν, ὀλίγα γραμματικά,
 »ἀφοῦ μάθωσι καὶ τέχνας, νὰ ἦναι ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὄρφανὰ· ἂν
 »κανεὶς τῶν συγγενῶν μου φέρῃ ἐναντιότητα νὰ χάσῃ τὴν μερίδα του
 »αὐτῆ ἢ μερὶς δίδεται εἰς τὸ ὄρφανοτροφεῖον.

»Κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους διὰ τῆς ἐν
 »Ἀθήναις ὀθωμανικῆς πρεσβείας ἐκοινοποίησα εἰς τὴν Πόρτα ¹ τὸ σχέ-

¹) Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

»διόν μου και ἐξήτησα νὰ ἐκδοθῆ ἐπὶ τούτῳ φερμάνιον ¹ ἀλλὰ μέχρι
 »τοῦδε δὲν ἔχω καμμίαν εἶδθῃσιν, και ἂν ἡ Πόρτα δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ
 »δώσῃ τὴν ἀδειαν, τότε οἱ ἐκτελεσταί μου νὰ κινηθοῦν ἢ διὰ τῆς Ἑλλη-
 »νικῆς κυβερνήσεως ἢ διὰ τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων διὰ νὰ
 »πεισθῆ ἡ Πόρτα εἰς τὸ δίκαιον, ἂν ὅμως ματαιωθῆ κάθε ἐλπίς, τότε
 »νὰ μεταχειρισθοῦν τὰ διὰ τὸ ὄρφανοτροφεῖον χρηματικά μέσα εἰς ἄλλον
 »ἢ ἄλλους κοινωφελεῖς σκοπούς, τείνοντας πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν και
 »εὐημερίαν τῶν ὁμογενῶν και ὁμοθρήσκων μου.

»Ἡ ἀποθανοῦσα ἀδελφή μου Ἀλεξάνδρα ἀφήκεν τὴν κόρην της Ἑλέ-
 »νην χήραν, εὐρισκομένην εἰς Βασσαραβίαν, ἣτις Ἑλένη ἔχει θυγατέρα
 »Ἄνναν ὑπανδρευμένην μὲ τὸν Λεονταρίδην εἰς Καλάμας, και υἱὸν Φί-
 »λιππον, ὅστις ζῆ μετὰ τῆς μητρὸς του. Εἰς τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα
 »ἀφίνω εἴκοσι μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ νὰ νέμονται τὰ με-
 »ρίσματα κατὰ ἑξαμηνίαν· ἡ μὲν μήτηρ Ἑλένη ἑπτὰ μετοχῶν, ὁ δὲ Φί-
 »λιππος τριῶν μετοχῶν, και ἡ μὲν θυγάτηρ Ἄννα Λεονταρίτου τὰ μερί-
 »σματα δέκα μετοχῶν, τὰς δὲ μετοχὰς ταύτας δὲν δύναται νὰ λάβῃ κανεῖς
 »οὔτε νὰ τὰς ἐκποιήσῃ παρὰ μετὰ τὴν παρέλευσιν πενταετίας μετὰ τὴν
 »θανὴν μου. Ἡ δὲ ἀδελφή μου Ἑλένη Μελά ἡ ζῶσα μετὰ τοῦ υἱοῦ της
 »Ἀναστασίου εἰς Βρατῖλαν νὰ λάβῃ εἴκοσι μετοχὰς τῆς Τραπεζῆς και μετὰ
 »τὸν θάνατόν της νὰ μένουν εἰς τὸν υἱὸν της.

»Νὰ δοθοῦν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου . . . . . πέραν
 »τῶν Ἰωαννίνων δρχ. χίλιαι πεντακόσiai (1500) διὰ νὰ μνημονεύωμαι
 »ἐγὼ και οἱ γονεῖς μου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου εἰς Ἰωάν-
 »νινα δρχ. τρεῖς χιλιάδας (3000), διὰ νὰ μνημονεύωμαι ἐγὼ και οἱ γονεῖς
 »μου· μὲ ὄλην τὴν δικαιοσύνην νὰ διανεμηθοῦν εἰς τοὺς πτωχοὺς δρχ.
 »πέντε χιλιάδες εἰς Ἰωάννινα παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ὄρφανοτροφείου,
 »εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης μου νὰ
 »διανεῖμουν μὲ ὄλην τὴν ἀμεροληψίαν δραχμὰς πέντε χιλιάδας.

»Εἰς τὴν πλύστραν μου Γαρουφαλιᾶν Μαιμάη ἀφίνω δρχ. πεντακο-
 »σίας· εἰς τοὺς κλητῆρας Ἰωάννην Τρίμπαλην και Σταμάτιον Σταματογιάν-
 »νην ἀνά δραχμὰς διακοσίας εἰς ἕκαστον· εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς κλητῆρας
 »τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος και τοὺς ἰδιαιτέρους ὑπηρέτας, μάγειρας και
 »ἀμαξηλάτας ἐνὶ ἑκάστῳ δραχμὰς ἑκατὸν (100).

»Ἐκτελεσταί τῆς παρουσίας διορίζω τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου μου
 »ὑποδιοικητὰς τῆς Τραπεζῆς Μάρκον Ρενιέρην, Γεώργιον Βασιλείου και
 »Ε. Κεχαγιᾶν, πρὸς τοὺς ὁποίους δίδω πᾶσαν πληρεξουσιότητα· ὡς δεῖγμα
 »ἐμπιστοσύνης πρὸς τοὺς μετόχους προτείνω οἱ ἀξιότιμοι οὗτοι κύριοι νὰ

¹) Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα τοῦ Σουλτάνου.

» μὲ διαδεχθῶσιν, αἱ ὑποθέσεις νὰ διαιρεθοῦν εἰς τρεῖς κλάσεις· ἡ ἐκτέλε-
 » λεις θὰ γίνεται γνωμοδοτήσῃ τῶν τριῶν, ἡ προεδρεία θέλει διευθύνεται
 » κατὰ μῆνα ἀπὸ ἓνα¹⁾ παρακαλῶ δι' νὰ δεχθῶσι δι' ἀγάπην μου ἐκ τῆς
 » παρουσίας μου ἕκαστος ἀνὰ ἑξήντα ὁμολογίας τοῦ ἐθνικοῦ δανείου τῶν
 » 25.000.000 φράγκων.

» Γενικὸν κληρονόμον μου ἀφίνω τὴν φιλιτάτην ἀνεψιάν μου Φεναρέ-
 » την Φούγκ, θυγατέρα τοῦ Σωτηρίου Σταύρου. Ἄφίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 » Παναγία τὴν Χρυσοσπηλιώτισσα πέντε χιλιάδας δραγμῶν. Εἰς τὴν ἀρχὴν
 » τῆς παρούσης διαθήκης γεγραμμένης ἐνταῦθα δὲν ἔγραψα κατὰ παρα-
 » δρομὴν τὰς δύο λέξεις «πατρικῆς οἰκίας» καὶ ἄς διορθωθῇ. 2 Ὀκτω-
 » βρίου 1868».

Συμπληρωματικῶς δὲ περιέχει τα ἑξῆς :

« Σήμερον τὴν δεκάτην Ὀκτωβρίου 1868 ἡμέραν πέμπτην ἀναγκάζο-
 » μαι νὰ προσθέσω ὅτι ἔλαβον γράμμα τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις προξένου τῆς
 » Ἑλλάδος Γ. Φραγκοῦδη χρονολογούμενον τῇ 30 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. ἐξ οὗ
 » μοὶ λέγει ὅτι ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς Ἡπείρου ἐγνωμοδότησεν εἰς τὴν
 » Πόρταν τότε νὰ ἐκδώσῃ τὸ φερμάνι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ὄρφανοτροφείου
 » ὅτε τὰ προσδιωρισμένα δι' αὐτὸ χρήματα εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ δέχεται
 » τὸ ὄρφανοτροφεῖον ἀδιαφόρως ἑλληνόπαιδα καὶ τουρκόπαιδα καὶ ἑβραϊ-
 » κόπαιδα, αὐτὸ τὸ γράμμα εὑρίσκεται εἰς τὸν φάκελλον ἀρ. 2. Αὐτὸ ἀνα-
 » γνώσας ὁ κ. Φωτιάδης πρέσβυς τῆς Τουρκίας εἶπεν ὅτι ὁ πρόξενος
 » τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες νὰ μὴ λάβουν μέρος, τὰ δὲ
 » λοιπὰ διορθώνονται. Οἱ ἀδελφοὶ ἐκτελεσταὶ μου ἄς ἐνεργήσουν ὅ,τι κρί-
 » νουν συμφέρον καὶ ἔαν ὁ πρόξενος Ἕλληνας δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ
 » ἐνεργητικὸν μέρος ἄς ἐπιβλέπῃ καὶ ἀναφέρῃ μόνον, τότε δὲ ὁ Μητρο-
 » πολίτης Ἰωαννίνων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ προξένου. Ἄν ὁ κ. Ἄλκ.
 » Λιάμπης μείνῃ εἰς Εὐρώπην ἀρκοῦν οἱ δύο Ἀλέξιος Μίσιος καὶ Π.
 » Κολωθὸς καὶ ὅταν ὁ σημερινὸς ἐλεγκτὴς τῆς Τραπεζῆς Γεώργιος Μίσιος
 » ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰωάννινα λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ τρίτου ἢ τετάρτου ἐπι-
 » τρόπου τοῦ ὄρφανοτροφείου. Ἄλλὰ οἱ ἀδελφοὶ ἐκτελεσταὶ καλῶς νὰ ἐξα-
 » σφαλισθοῦν διὰ νὰ μὴ ματαιώσουν ἢ βλάβουν τὰ σχέδιά μας οἱ Τοῦρ-
 » κοὶ καὶ τότε ἄς λείψῃ καὶ ἄς γείνῃ ἄλλο καλὸν ἔργον φιλανθρωπικόν.
 » Παρακαλῶ τοὺς ἐκτελεστὰς νὰ φροντίσουν τόσον διὰ τὴν διανομὴν τῶν

¹⁾ Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γ. Σταύρου, οὐδεμία ἔρις καὶ διαφωνία ἠγέρθη οὔτε μεταξὺ τῶν τριῶν ὑποδιοικητῶν οὔτε μεταξὺ τῶν συμβούλων ἢ μετόχων περὶ τῶν πρω-
 » τείων εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ διοικητοῦ. Οἱ ὑποδιοικηταὶ Γ. Βασιλείου καὶ Ε.
 » Κεχαγιάς παρεκάλεσαν τὸν Μ. Ρενιέρην ὅπως δεχθῇ τὴν πρωτοκαθεδρίαν ὅπως μὴ
 » διασπασθῇ ἡ ἐνότης τοῦ καταστήματος. τὴν ἀπόφασίν των δὲ ταύτην ἐγνωστοποίησαν
 » δι' ἐγκυκλίον εἰς τοὺς μετόχους.

»5000 δραχμῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς καθὼς καὶ διὰ τὰ μνημόσυνα καὶ ψυχικά μου κατὰ τὴν συνήθειαν.

»Ἄν ἐγὼ δὲν ἐτοιμάσω τὸν τάφον μου, οἱ ἐκτελεσταὶ μου θέλουν τὸν περιτοιχίσαι μὲ τοῖχον ἡμισείας πῆχεως καὶ μὲ ἀπλὴν κιγκλῖδα σιδηρᾶν καὶ μίαν πλάκα ἐκ μαρμάρου, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ χαραθῇ τὸ ὄνομά μου, ἢ γεννησὶς μου τὴν 2 Ἰανουαρίου 1778 καὶ ἡ θανή μου.

»Εἰς τὸν φάκελλον ἀρ. 2 εἶναι σημειωμένη ἡ περιουσία μου. Ἄφίνω ὑγείαν καὶ εὐχὰς καὶ εὐτυχίαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὁμογενεῖς μου.

»Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1868».

Οὕτως ἐκληροδότησεν ἐν ὄλῳ δρχ. 221.000, ἡ δὲ περιουσία του ὑπελογίζετο εἰς δρχ. 500.000.

* *

Ἐκτὸς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὁ Γ. Σταύρου συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἑλληνικῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, τῆς ἀσφαλιστικῆς ἐταιρίας «Φοῖνιξ» ὡς καὶ ἄλλων μὴ τραπεζιτικῶν μὲν, λίαν ὁμως ὠφελίμων εἰς τὸ ἀρτιούστατον Κράτος ἐπιχειρήσεων.

Ὅπως ἐκτιμῆσῃ τις δεόντως τὸ μέγεθος τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς προσέφευεν ὁ Γ. Σταύρου εἰς τὴν πατρίδα, πρέπει νὰ ἀναλογισθῇ:

α) Ὅτι ἀρξαμένη αὕτη μὲ ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν ἐκ τῶν μετοχῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τριακοσίας χιλιάδας ἐκ τῶν μετοχῶν τοῦ Ἐυνάρδου, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιμονῆς, τιμιότητος καὶ ἀδαμάστου ὑπομονῆς τοῦ Γ. Σταύρου νὰ ἀναβιδάσῃ τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν της κατὰ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ ἰδρυτοῦ της εἰς 73.000.000 δρχ. περίπου.

β) Ὅτι παρὰ τὰς παρεμβαλλομένας δυσχερείας τόσον παρὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Γ. Σταύρου ὅσον καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισήμου Κράτους, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔβαινε πάντοτε πρὸς τὰ πρόσω οὐδένα δοκιμάσασα κλονισμόν, τὸ δὲ μέρος τῶν μετοχῶν καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς διοικήσεως τοῦ Γ. Σταύρου ἐκυμαίνετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ 16 % καὶ 18 %, σπανίως δὲ ὑπεβιδάσθη τοῦτο εἰς 12 %.

γ) Ὅτι τὰ εἰς ταύτην κατατεθειμένα κεφάλαια κατέστησεν αὕτη τόσον παραγωγικὰ ὥστε εἰς ταύτην ὀφείλουσι κατὰ μέγιστον μέρος τὴν εὐημερίαν καὶ ἀνάπτυξιν των αἱ Ἀθηναί, ὁ Πειραιεύς, ἡ Σύρος, αἱ Πάτραι¹⁾ καὶ πλεῖστοι ἄλλαι τῶν μικροτέρων πόλεων τῆς χώρας.

δ) Ὅτι τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα εἶχε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ὅτε ἤρξατο ὁ πολιτικὸς αὐτοῦ βίος ἦσαν, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρουσίας μελέτης

¹⁾ Τὸ 1843 ἰδρύθη ἐν Σύρῳ τὸ Α' ὑποκατάστημα, τὸ δὲ 1846 ἐν Πάτραις, οὗτινος τὸ ταμεῖον διηρπάγη τὸ ἐπόμενον ἔτος (δραχμαὶ περίπου 120,000, αἷς κατέβαλεν ἡ Κυβέρνησις τῇ Τραπεζῇ).

ἐμνημονεύσαμεν, ἐν Ἰσπανικὸν τάλληρον, τοῦ ὁποίου ἠμφισβητεῖτο ἡ γνησιότης. Συνδέσαν ὁμως τοῦτο τὴν τύχην του μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης κατώρθωσεν ἀπὸ τῆς ἐντελοῦς καταστροφῆς εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκετο, ἔχον ὡς δημόσιον θησαυρὸν ἐν μόνον τάλληρον, νὰ ἐπουλώσῃ διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης τὰς ὑλικὰς ζημίας τῆς μακροχρονίου δουλείας καὶ τοῦ ἐξοντωτικοῦ πολέμου, νὰ θεραπεύσῃ τὰς πολυειδεῖς ἀνάγκας τοῦ πάσχοντος πληθυσμοῦ, νὰ θέσῃ τὰς βάσεις καὶ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀναπτύξῃ πάντας τοὺς κλάδους τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς πίστεως τῆς χώρας.

Ἰδιαίτατα ὁμως εὐεργετικῶς ἐπέδρασεν ἡ σύστασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀναβίωσιν, διότι μέχρι τῆς συστάσεως ταύτης μόνον ἐπὶ 24—30 % ἠδύνατό τις νὰ δανεισθῇ εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀσφαλεστάτῃ ὑποθήκῃ· ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὁμως ἄμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς δανείζουσα ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ πρὸς ἐτήσιον τόκον 10 % περιέστειλε τὴν ἀχαλίνωτον τοκογλυφίαν καὶ ἔδωκε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν κατοίκων παρέχουσα αὐτοῖς τὰ μέσα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Τὸ μέγεθος τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠμφεσβήτησε, ὡς ἐπίσης οὐδέποτε ἔπαυσε τρέφων ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἰδρυτὴν καὶ πρῶτον διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης, ἀρκεῖ πρὸ τοῦτο νὰ ἀναμνησθῇ τις ὅτι τόσον ἡ Πρωτοπαπαδάκειος ψάλις τοῦ 1922, ὅσον καὶ ἡ τοῦ κ. Παγκάλου τοιαύτη τοῦ 1926 δὲν ἐτόλμησαν νὰ θίξωσι τὴν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ νομίσματος ἐμφάνισιν τοῦ Γ. Σταύρου θεωρήσασα ταύτην ὡς τὸ μόνον σύμβολον τῆς οἰκονομικῆς πίστεως τῆς χώρας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΠΑΤΣΕΛΗΣ

Διπλωματοῦχος τῆς ἐν Παρισίοις Σχολῆς
τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἀρχεῖον Γ. Κουντουριώτη* : Ἐν αὐτῷ εὗρισκονται ἀρκεταὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Γ. Σταύρου πρὸς τὸν Γ. Κουντουριώτην.
- Π. Ἀραβαντινοῦ*, Ἱστορία τοῦ Ἀλῆ - Πασσᾶ Ἀθῆναι 1895.
- Ι. Βαλαωρίτου*, Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης τῆς Ἑλλάδος Ἀθῆναι 1902.
- Σ. Βουτυρᾶ*, Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας (λέξις Γ. Σταύρου).
- Β. Γαβριηλίδη*, Ἡ Ἑλλὰς τὸ 1896 (Λεύκωμα ἐκδοθὲν ἐπ' εὐκαιρία τῶν Ὀλυμπ. ἀγώνων).

- Α. Γούδα**, Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, τόμ. Γ. Ἀθῆναι 1870.
- Ἐπετηρὶς Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν**, Ἀθῆναι 1926.
- Δ. Ζωγράφου**, Ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τόμοι δύο Ἀθῆναι 1926.
- Δ. Ζωγράφου**, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας, τόμοι τέσσαρες.
- Ι. Καποδίστρια**, Ἐπιστολαί, τόμοι τέσσαρες.
- Ε. Κυριακίδου**, Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, τόμοι δύο, Ἀθῆναι 1892.
- Σ. Κολιάτσου**, Ἐπικήδειος εἰς Γ. Σταῦρον.
- Γ. Π. Δυκιαρδοπούλου**, Ἡ ἐξηκοστὴ ἐπετηρὶς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.
- Σ. Δάμπρου**, Ν. Ἑλληνομνήμων, τόμ. 8^{ος} καὶ 13^{ος}.
- Ἄνδ. Ζ. Μάμουκα**, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος.
- Rouquerville**, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τόμ. τέσσαρες (μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ), Ἀθῆναι 1890.
- Μ. Ρενιέρη**, Ἐπικήδειος εἰς νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν. (Ἀμφότεροι οἱ ἐπικήδαιοι ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος εὐρισκόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς).
- Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς.